

Date preliminare privind cercetările arheologice preventive din anul 2015 în siturile de pe "Varianta de ocolire a municipiului Târgu Jiu,, județul Gorj.

*Sana Daniel Vasile, Marinoiu Vasile,
Georgescu Ștefan Viorel și Colțeanu Petre*

Summary

Thanks to the execution of the intrusive archaeological diagnostic (between November – December 2014), on the Târgu Jiu municipality Detour Road we discovered six new archaeological sites, which were unknown until the present.

As a result of these findings, starting March 2015, we researched these sites with the main purpose to safeguard the archaeological remnants and to discharge the archaeological presence from the surfaces affected by the works on the road.

These sites lie in the Eastern part of the detour road, near Drăgoieni, Iezureni and Romanești which belong to Târgu Jiu municipality.

The preventive archaeological research reports show the research methods, the technical describing of the digging, the found complexes but also the main discovered artifacts. The report is accompanied by a rich graphic and photo material, containing images of the most important complexes and pictures of some archaeological findings.

From the chronologic point of view the six researched sites belong to the beginning of Bronze Age and continue with the Iron Age, Geto-Dacic Age and Middle Age.

The new findings resulted from the preventive archaeological research will contribute to a better understanding of the archaeological remnants from Târgu Jiu.

Cercetările de diagnostic arheologic intruziv desfășurate la sfârșitul anului 2014, în cei peste 20 de km ai viitoarei centuri ocolitoare a municipiului Târgu Jiu, au dus la descoperirea a șase situri arheologice, necunoscute până în prezent.

Cercetările arheologice preventive în perimetrul acestor situri, s-au desfășurat în perioada martie – noiembrie 2015, de către arheologi de la Muzeul Județean Gorj "Alexandru Ștefulescu,, din Târgu Jiu (dr. Marinoiu Vasile, responsabil științific) și de la firma "Vanderlay Arheo,, din Hunedoara (dr. Sana Daniel Vasile, drd. Georgescu Ștefan Viorel și drd. Colțeanu Petre). Paralel cu acestea, s-au realizat și cercetări de supraveghere arheologică în zona de decopertă a viitoarei centuri, atât de pe varianta de vest cât și cea de pe de est, în perimetrele dintre siturile reperate, precum și cercetări de diagnostic arheologic intruziv în

perimetrul gropilor de împrumut (de unde se extrage material necesar pentru compactarea în plan orizontal și înclinat a terasamentelor viitoarei centuri), din apropierea siturilor cu numerele 3 și 6.

Obiectivele principale ale cercetării preventive din aceste șase situri l-a constituit atât salvarea vestigiilor istorice din perimetrul afectat de viitoarele lucrări de infrastructură rutieră, în vederea descărcării terenului de sarcină arheologică, cât și descoperirea, înregistrarea și studierea prin metode specifice a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din perimetrul proiectului. De asemenea, s-a avut în vedere distribuția lor spațială, caracterul și starea lor de conservare.

O atenție deosebită a fost acordată și indiciilor care pot ajuta la determinarea caracterului sitului și a cadrului cronologic în care se desfășoară evoluția sa. Nu în ultimul rând, ne-am propus să precizăm succesiunea fazelor evolutive și relația cu alte descoperiri similare din zonă, contribuind astfel la îmbogățirea imaginii evoluției comunităților umane din perioadele istorice cercetate aici. Descoperirile arheologice din aceste situri se încadrează din punct de vedere cronologic, între începutul epocii bronzului și evul mediu mijlociu.

În cele ce urmează vă vom prezenta câteva date preliminare privind cercetările arheologice preventive desfășurate în anul 2015.

Situl numărul 1.

Acest sit este situat în punctul Ferma 3 (zona stațiunii pomicole), în localitatea Drăgoieni, sat aparținător municipiului Târgu Jiu. Din punct de vedere geografic, situl este amplasat pe a treia terasă a Jiului, la cca. 150 m sud de pâraul Dobra. Situl se află la cca 300 m nord de localitate și la cca 3 km est de municipiul Târgu Jiu, în extravilan, pe o terasă cu o elevație de cca. 250 m.

Cercetarea arheologică preventivă s-a realizat între km 7 + 600 și 7 + 850 al traseului proiectat al viitoarei șosele de centură, pe o suprafață de peste 7182 m.p. . Aici au fost deschise trei suprafețe de decopertă notate cu indicativele Su 1, Su 2 și Su 3, de forma unor poligoane neregulate. Geomorfologic, acest perimetru este unul de afundare, de formație aluvionară. Se remarcă în acest sens descoperirile din zona nordică a suprafeței Su 1 și din întreaga suprafață Su 3, unde sterilul se compune în mare parte din bolovani de râu și pietriș aluvionar.

Decopertarea mecanică s-a realizat cu ajutorul unui excavator, dotat cu cupă de taluz, până la nivelul sterilului, la cca. 0,50-0,60 m, adâncime, fapt ce a permis conturarea complexelor arheologice. Pe alocuri, într-o zonă cu o adâncitură naturală a solului, colmatată în preistorie și nivelată în anii '80, s-a coborât până la -1 m.

Activitățile antropice (scarificarea solului pentru plantarea de viță de vie), au degradat partea superioară a sitului, distrugând stratul de cultură și o bună parte din inventarul complexelor arheologice și al situațiilor stratigrafice. La acestea se mai adaugă și eroziunea naturală a solului, favorizată de înclinația terenului, relativ domoală, orientată atât spre sud, cât și spre nord și spre vest.

În ceea ce privește cercetarea arheologică preventivă din acest sit, în primele două din cele trei suprafețe deschise, au fost cercetate arheologic 447 de anomalii, din care, un număr de 407 au fost confirmate ca fiind de natură antropică, cu valoare arheologică. O bună parte din cele 40 de numere anulate îl reprezintă grupări de complexe cu umplutură identică (exemplu: Cx48 și Cx49 inițial care, datorită umpluturii unitare, a devenit un singur complex). Restul sunt, fie alveolări ale solului, fie intervenții recente (Cx14, Cx20, Cx50 etc.). În lipsa verificării întregului material ceramic, până în prezent, datarea complexelor se bazează în mare parte pe observațiile din teren. La acestea se adaugă și datele din 61 de complexe, pentru care s-a reușit spălarea materialului arheologic și verificarea lui în timp util. Dintre acestea, 16 aparțin culturii Verbicioara (fazele I-III), 36 grupului Govora/Verbicioara (fazele IV-Va), trei grupului Bistreț-Ișalnița, trei aparțin grupului Vârtop, iar alte trei, culturii Basarabi. Un număr însemnat din totalul complexelor cercetate (123), reprezentând în mare parte gropi de stâlp, nu conțineau inventar arheologic. O parte dintre acestea din urmă, sunt amplasate în proximitatea unor complexe Verbicioara și Govora, fapt care ne face să presupunem o relație de contemporaneitate cu acestea și, implicit, o datare similară.

În ceea ce privește artefactele descoperite, în pofida numărului mare de complexe cercetate aici, nu putem să nu subliniem numărul extrem de mic de piese din bronz. Printre puținele piese de acest fel menționăm un ac de tip „Rollenkopfnadeln”, din complexul Cx329, un ac din Cx398, două fragmente din tablă de bronz și o aplică descoperită la conturarea complexului Cx252. Toate acestea s-au păstrat în stare fragmentară, majoritatea fiind nedeterminabile ca tipologie. La ele se adaugă două resturi de turnare, descoperite în Cx442 și Cx439, resturi ce oferă indicii privind prelucrarea bronzului în acest sit. Existența unei activități metalurgice este susținută și de o parte a unui mic tipar bivalv, realizat dintr-o gresie fină, ce păstrează urme de utilizare și de un fragment dintr-o duză.

Resturile osteologice constau mai ales din dentiție de animale de talie mare (probabil bovine și cabaline), majoritatea friabile, făcând imposibilă prelevarea lor. Într-o situație similară s-au aflat și cele două mici fragmente din coarne de cerb, descoperite în Cx294.

S-au descoperit și unelte din piatră, de genul topoarelor descoperite în complexe Cx78, Cx282 și Cx399 sau un rest de prelucrare a unui astfel de obiect, rezultat ca urmare a operației de perforare. Lor li se alătură câteva lame din silex și un mic cuțit curb, de tip „Krummesser”. Tot în rândul obiectelor din piatră se înscriu și râșnițele, unele masive și cu urme de utilizare îndelungată.

În categoria obiectelor din lut merită menționate aici un vas miniatural, un fragment dintr-o piesă nedeterminată, posibil picior de vas, parțial gol pe interior, câteva fusaiole, sau greutatea piramidale (majoritatea fragmentare), cu o perforație îngustă în jumătatea superioară. Din complexul Cx48 provine o piesă din lut ars, asemănătoare fusaiolelor, fără ca perforația acesteia să fie completă. Deosebit de importantă este o reprezentare a piciorului uman, frumos decorat cu ornamente geometrice, ce provine probabil de la un vas utilizat în practicile magico-religioase.

Pe lângă cele de mai sus, cea mai mare parte a inventarului arheologic descoperit în situl de la Drăgoieni, punctul „Ferma 3“, este constituită din ceramică, chirpici ars și lipitură de vatră, extrem de fragmentară, sugerând caracterul menajer al majorității complexelor investigate.

Numeroasele descoperiri arheologice din situl investigat de noi oferă indicii pentru plasarea acestora, pe parcursul a cinci etape de locuire, din care, cea mai veche se plasează în Bronzul mijlociu, iar cea mai recentă, poate fi atribuită etapei mijlocii a primei epoci a fierului.

Încă de la început trebuie spus însă că analiza materialului ceramic descoperit aici, extrem de bogat și variat, s-a realizat doar într-o formă primară, astfel încât, concluziile referitoare la evoluția particulară a fiecărei etape de locuire, nu pot avea decât un caracter tranzitoriu. La aceasta se adaugă și slaba reprezentare a pieselor de metal cu valențe cronologice și a cercetărilor de amploare, care să vizeze și să clarifice problemele de ordin cultural și cronologic ale acestor epoci. Singura piesă determinabilă din bronz, este un ac de tip „Rollenkopfnadeln mit rundem Schaftquerschnitt”, cu o datare însă extrem de largă, din Bronzul timpuriu până la sfârșitul primei epoci a fierului. Doar falera din Cx252 are o cronologie mai scurtă, astfel de piese apărând în depozite de bronzuri precum Band, Pecica IV sau Uioara de Sus, din Ha A1..

Revenind la ceramică și la cele cinci etape evolutive ale sitului de la Drăgoieni, punctul „Ferma 3“, așa cum spuneam, cea mai veche dintre acestea se plasează în Bronzul mijlociu și aparține culturii Verbicioara. Descoperirile acestei etape sunt constituite din fragmente ceramice (tipul grosier), piatră și lut ars. În ce privește ceramica, arderea acestora este oxidantă (incompletă în unele cazuri), ce a generat nuanțe de cărămiziu sau brun. Degresantul utilizat în mod curent este nisipul cu granulație mare și pietricelele. Pasta este slab omogenizată, iar netezirea suprafețelor este una superficială, textura prezentând astfel numeroase asperități. Există însă și ceramică de bună calitate, din categoria celei fine și semifine, arsă reducător în unele cazuri. În ciuda fragmentării excesive a majorității descoperirilor noastre, putem să reconstituim câteva dintre formele ceramice și din elementele de decor. Recunoaștem aici vasele uzuale, pentru gătit, tronconice sau cu corpul ușor bombat, prevăzute cu proeminente-apucători sau cu brâuri alveolate dispuse sub buză, unele decorate cu striuri (descoperite în Cx150) sau cu ornamente de tip textil (Cx185) sau „scoartă de copac”. Ceștile de diverse forme și dimensiuni (Cx429, Cx432), ca și vasele cu corpul bombat, sunt și ele prezente în așezarea noastră. Decorul acestora constă din linii fin incizate, dispuse în zona buzei unor cești, în grupe verticale de câte șase (Cx295) sau sub formă de benzi umplute cu linii în rețea, asociate cu romburi verticale hașurate (Cx185). Pe vase similare, mai apar de asemenea, șiruri de impresiuni alungite, dispuse orizontal și intercalate de benzi incizate sau triunghiuri umplute cu hașuri (Cx351). Striurile și impresiunile textile sunt considerate elemente timpurii, de tradiție Gornea-Orlești sau chiar mai vechi, analogiile acestui decor fiind destul de numeroase. Tot la începutul acestei culturi se datează și grupele de linii incizate, benzile umplute cu linii în rețea sau triunghiurile umplute cu hașuri.

Etapa a doua de locuire, la fel de consistentă, aparține grupului Govora, sau fazelor Verbicioara IV-Va, așa cum a fost ea definită inițial. Descoperirile sale constau în principal din ceramică și câteva obiecte de inventar casnic. Sub aspectul tehnicii de confecționare, se remarcă o dominare netă a categoriei de uz comun, în dauna ceramicii fine și semifine, mai slab reprezentate. Se remarcă în mod special vasele acestor ultime categorii, în special străchinile, castroanele sau ceștile (arse inoxidant), lustruite puternic și decorate prin incizii sau împunsături succesive în canal îngust. Reprezentative pentru ceramica acestei etape sunt motivele spiralice, redată în diferite forme (spirală înlănțuită și spirală înfășurată, cele solare și meandru), unele având incrustație cu alb. Așa cum se poate vedea, decorul spiralic este bine documentat în situl 1, fiind larg răspândit în zona grupului Govora, dar și în mediul culturii Tei din Muntenia sau în Banat, în aria Gârla Mare. Decorul în meandru, frecvent întâlnit în spațiul de care ne ocupăm, ca și cel anterior, este pus pe seama influențelor culturii Wietenberg din Transilvania. Cercurile realizate prin incizie sau impresiuni, interpretate drept motive solare apar la Govora, Cârcea și Verbicioara.

Schimbările cu mediul Gârla Mare sunt atestate printr-un fragment decorat cu împunsături succesive în arcadă și spirală cu incrustație, descoperit în complexul Cx133, cu analogii în necropolele acestei culturi.

Toate aceste elemente permit o încadrare a descoperirilor noastre în Bronzul târziu, pe parcursul etapelor Reineke Bz. C-D, fără posibilitatea unei datări mai stricte în acest moment.

Descoperirile grupului Bistreț-Ișalnița, nu foarte numeroase, ocupă cel deal treilea orizont de locuire de la Drăgoieni și constau aproape exclusiv din ceramică. Se remarcă aici, străchinile lobate și ceștile cu corpul pătrat, simple sau decorate cu caneluri fine, dispuse vertical, cu bune analogii la Ișalnița, Plosca, Orevița și Secu. De subliniat este și prezența unui fragment dintr-un vas cu proeminență, cu decor imprimat de tip Insula Banului.

Exceptând acest ultim fragment, pentru care nu avem încă analogii mai apropiate din punct de vedere cronologic, materialele de aici succed locuirea anterioară, de tip Govora și se datează în etapele Bronz D – început de Ha A1.

Locuirii de mai sus îi urmează la scurt timp, o alta, atribuită etapei timpurii a primei epoci a fierului, destul de slab documentată printre descoperirile noastre.

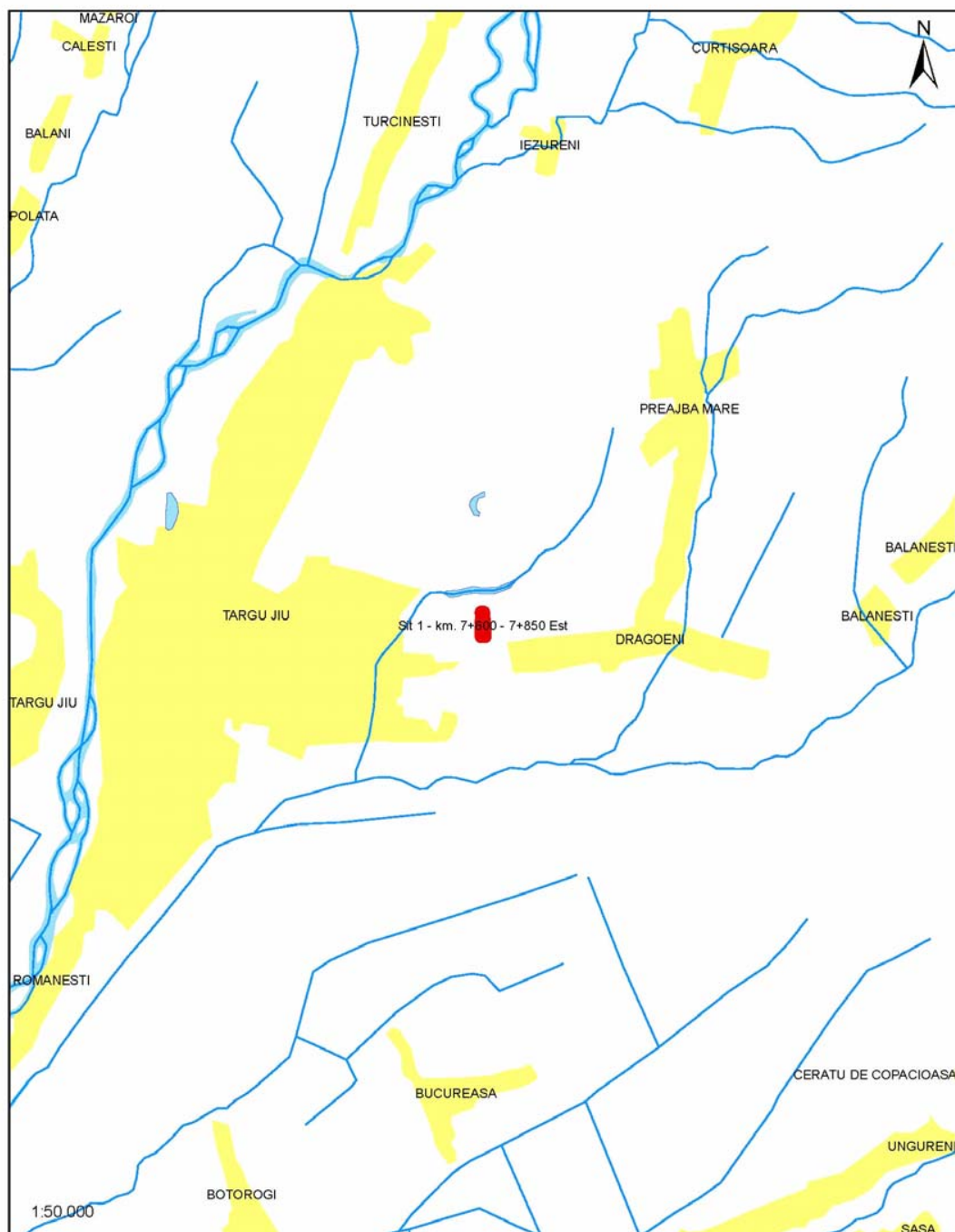
Ca și în cazurile precedente, ceramica domină numeric și descoperirile acestei etape. La acesta se adaugă însă și fragmentul de faleră din bronz. În ce privește ceramica, se remarcă în primul rând un vas, parțial întregibil, bitronconic, cu caneluri pe umăr, un fragment de vas bitronconic, cu decor compus din caneluri dispuse orizontal, asociate cu caneluri în ghirlandă și un altul, din buza unui vas probabil cu decor similar. În spațiile învecinate, decorul apare încă din bronzul târziu în Banat și mai frecvent pe diverse forme de vase de la Susani. Acest tip de decor este bine documentat și în aria intracarpatică unde, în opinia lui H. Ciugudean, este considerat drept un element definitoriu pentru faza timpurie a culturii Gáva. Pentru acest decor găsim bune analogii între descoperirile de tip

Vârtop sau Susani-Vârtop din Oltenia, cele mai apropiate geografic fiind cele de la Măru și Călugăreni (jud. Gorj). Vasul decorat cu caneluri orizontale pe umăr se aseamănă cu cel în care s-a descoperit tezaurul de piese din aur de la Hinova. Pe baza analogiilor, considerăm că și descoperirile noastre se înscriu în cadrul acestui grup cultural din Hallstatt A.

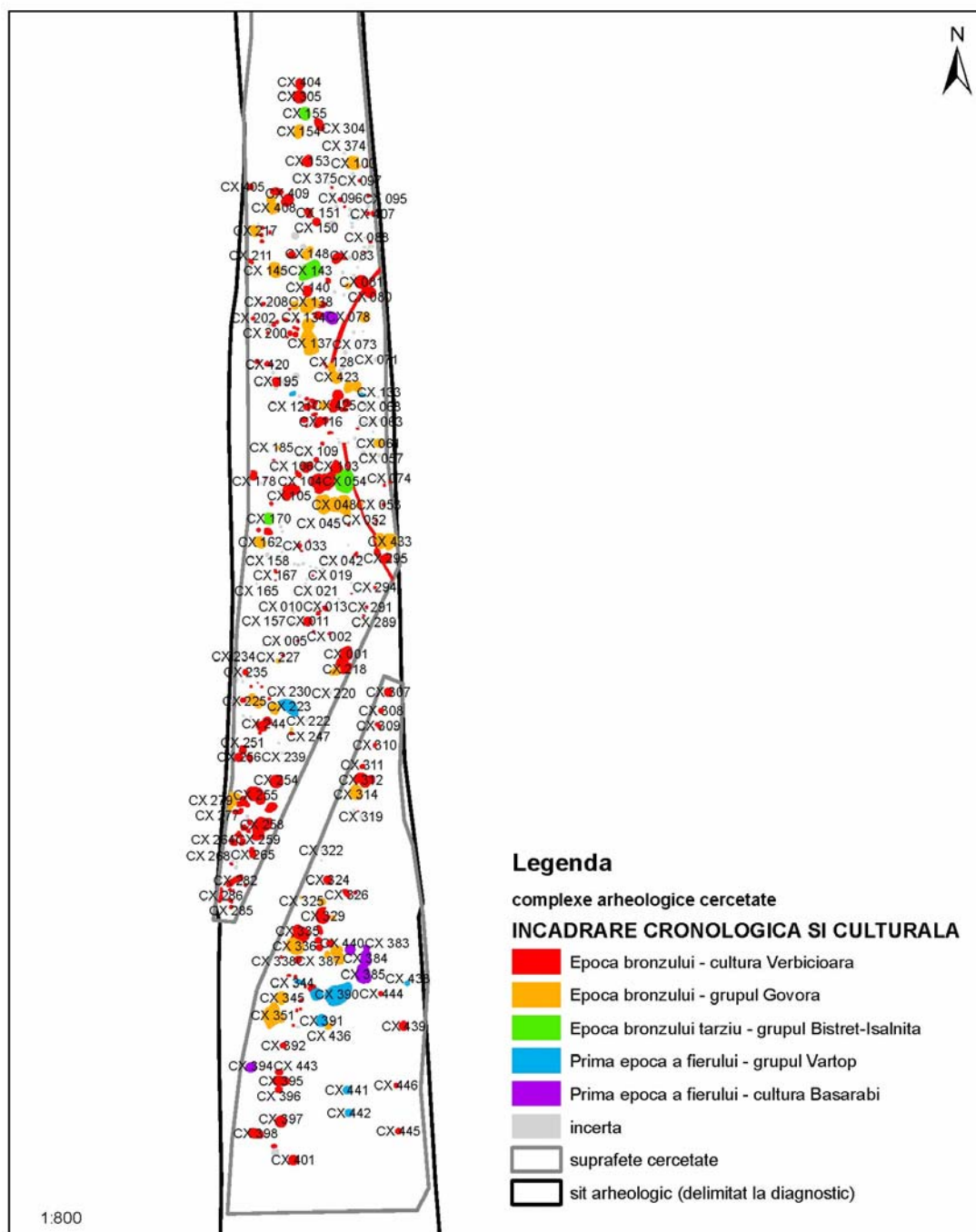
Ultimul orizont de locuire cercetat de noi aparține așa cum spuneam, etapei mijlocii a primei epoci a fierului. Materialul ceramic descoperit în puținele complexe de acest fel, provine de la străchini cu marginea invazată și fațetată orizontal, prevăzute în unele cazuri cu proeminente, de la vase tronconice, cu brâuri crestate sau de la vase bitronconice, de dimensiuni reduse, decorate prin incizie sau împunsături succesive în arcadă. Cele mai bune analogii pentru aceste materiale ceramice le avem în mediul culturii Basarabi, extrem de slab reprezentată până în prezent în nordul Olteniei.

În concluzie, cu toate că s-au descoperit complexe arheologice din cinci perioade istorice, cu mici excepții, nu s-a putut constata existența unui strat de cultură. Acolo unde acest strat s-a mai păstrat, pe zone restrânse, s-a constatat aspectul său unitar, ce nu a permis o diferențiere cromatică a fiecărei etape de locuire în parte. Situația se datorează în primul rând lucrărilor agricole și a eroziunii solului.

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 1 - km. 7+600 - 7+850 Est.
Plan de încadrare în zonă 1:50.000

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 1 - km. 7+600 - 7+850 Est.
Plan general. Încadrare cronologică a complexelor cercetate

Pl. 1. Drăgoieni, „Ferma 3“, material special.

Pl. 9. Drăgoieni, „Ferma 3“, ceramică.

Situl numărul 2.

Se află în punctul "Stația de asfalt, - Drăgoieni, la sud de DN 67 Târgu Jiu – Râmnicu Vâlcea (la cca. 100 m). Limitele sitului arheologic au fost estimate între km. 7+075 – 7+125, fiind situat la marginea estică a unui mic grind din lunca Amaradiei, aflată în prezent la o distanță de cca. 1 km spre sud. Zona, cu o elevație de cca. 215 m, este una cu hidrografie bogată în lunile ploioase.

Aici a fost cercetată o suprafață de 2040 m.p. (notată cu indicativul Su 1), până la nivelul sterilului (cca. 0,30-0,50 m) și conturarea complexelor arheologice (partea superioară a acestora fiind afectată de arăturile adânci din anii colectivizării).

Au fost cercetate arheologic 19 anomalii, dintre care, 15 au fost confirmate ca fiind de natură antropică (complexe arheologice). Din punct de vedere al funcționalității complexelor, în acest sit au fost cercetate un număr de trei gropi cu resturi menajere, două posibile morminte de tip cenotaf și 10 gropi de stâlp. În ce privește cronologia acestora, trei dintre complexe se datează în prima epocă a fierului și aparțin culturii Basarabi. Cele mai numeroase complexe (12), din lipsă de inventar, au însă o datare incertă. Datarea lor trebuie să fie similară cu cea propusă mai sus, cu atât mai mult cu cât și materialele descoperite în stratul de cultură aparțin acestei culturi.

Numărul extrem de redus de complexe descoperite și concentrarea acestora mai ales pe latura de est, susțin ideea că ne aflăm la periferia vestică a unui sit, iar nucleul de locuire se află dincolo de suprafața afectată de proiectul de construire.

În urma cercetărilor arheologice efectuate în acest sit au rezultat importante vestigii ale culturii materiale din prima epocă a fierului, în cadrul cărora se detașează în primul rând ceramica. Cea grosieră, este lucrată din pastă slab omogenizată, având în compoziție nisip cu granulație mare și pietricele. Din punct de vedere cromatic întâlnim nuanțe de brun, brun-cărmiziu sau brun-negricios, rezultat al arderii de tip oxidant. Forma caracteristică acestei specii ceramice este vasul de „tip sac”, materialul fragmentar nepermițând însă considerații asupra dimensiunii și decorului. Excepție face un fragment din buza unui vas decorat cu un șir de impresiuni circulare și un altul decorat pe buză cu linii crestate oblic.

Ceramica fină și semifină se diferențiază de cea dintâi prin pasta omogenă, bine frământată, amestecată cu nisip cu granulație mică. Suprafețele sunt bine netezite, prezentând lustru pe una sau chiar pe ambele fețe. Culoarea vaselor este brună sau brun-negricioasă, dovedind o ardere de tip oxidant. În unele cazuri se remarcă prezența vaselor cu colorit dublu, negru la interior și brun la exterior, trădând o ardere parțial reducătoare.

Din punct de vedere al formelor, se disting vasele de „tip urnă”, de dimensiuni reduse, cu gâtul tronconic și corpul combat, trecerea dintre cele două făcându-se printr-un umăr mai puțin proeminent. Buza era răsfrântă spre exterior și

fațetată în unele cazuri. Între descoperirile noastre avem vase simple, nedecorate, iar altele care prezintă pe umăr un decor compus din caneluri orizontale sau din așa numitul „șnur fals” (benzi de linii paralele crestate oblic), dispus oblic sau în ghirlandă. Acest ultim ornament apare într-un singur caz și la baza gâtului unui vas din categoria mai sus menționată.

Din acest sit, cele mai numeroase vase ale ceramicii fine și semifine sunt străchinile cu corpul probabil tronconic sau arcuit și buza puțin îngroșată, întoarsă ușor spre interior. În rândul acestora se remarcă un fragment bine lustruit pe ambele părți și un altul, decorat cu două rânduri de „șnur fals”, dispus orizontal, pe exteriorul buzei.

Singura piesă din fier, descoperită însă ca urmare a decopertei, deci fără un context arheologic clar, este un „câlcâi” de lance. Piesa, relativ bine păstrată, măsoară aproximativ 9 cm. Ea este confecționată din fier, având corpul piramidal și partea de prindere circulară.

Apartenența acestui sit în rândul monumentelor culturii Basarabi are la bază puținele elemente tipice descrise mai sus. Trebuie spus însă că ele au fost descoperite exclusiv în stratul de cultură, motiv pentru care păstrăm anumite rezerve asupra datării complexelor fără inventar. În rândul acestor materiale se remarcă vasele de „tip urnă”, decorate pe umăr cu caneluri orizontale, cu analogii în Banat la Iaz, Gornea și Remetea Mare. Decorul constituit din „șnur fals” dispus pe două rânduri, pe corpul unor vase de „tip urnă”, apare la Iaz, Gorneni și Bulbucata.

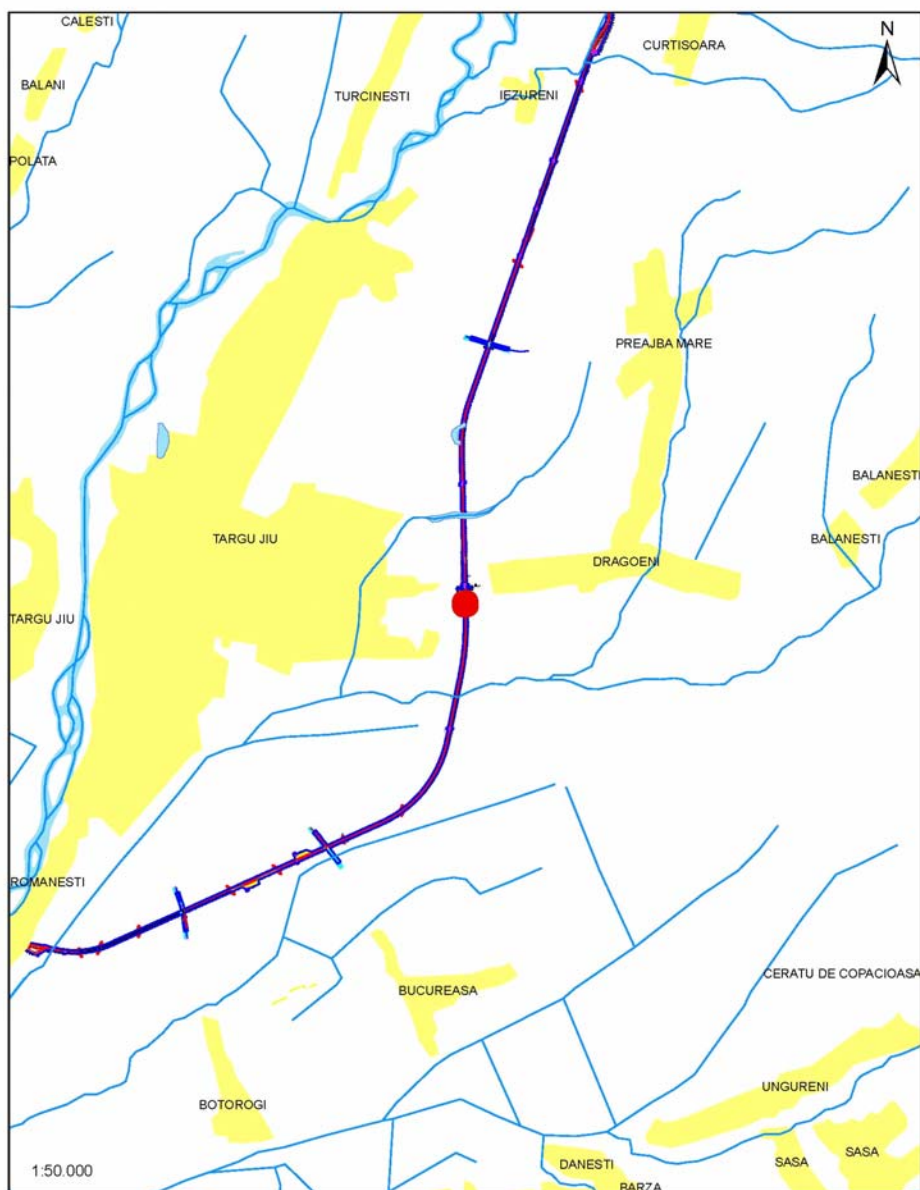
Străchini decorate cu „șnur fals”, dispus orizontal, pe exteriorul buzei provin de la Iaz și Gornea, iar străchini simple, nedecorate, cu buza îngroșată și trasă spre interior menționăm tot din această ultimă localitate, alături de un mic exemplar de la Basarabi.

Impresiuni circulare dispuse sub buza unor vase de uz comun cunoaștem de la Iaz. Decorul format din linii crestate oblic, dispus pe buza unor astfel de vase este unul larg răspândit încă din epoca bronzului. Pentru analogii Basarabi ne rezumăm să cităm doar câteva dintre descoperiri precum cele de la Cârcea, Iaz, Gornea, Stenca Liubcovei.

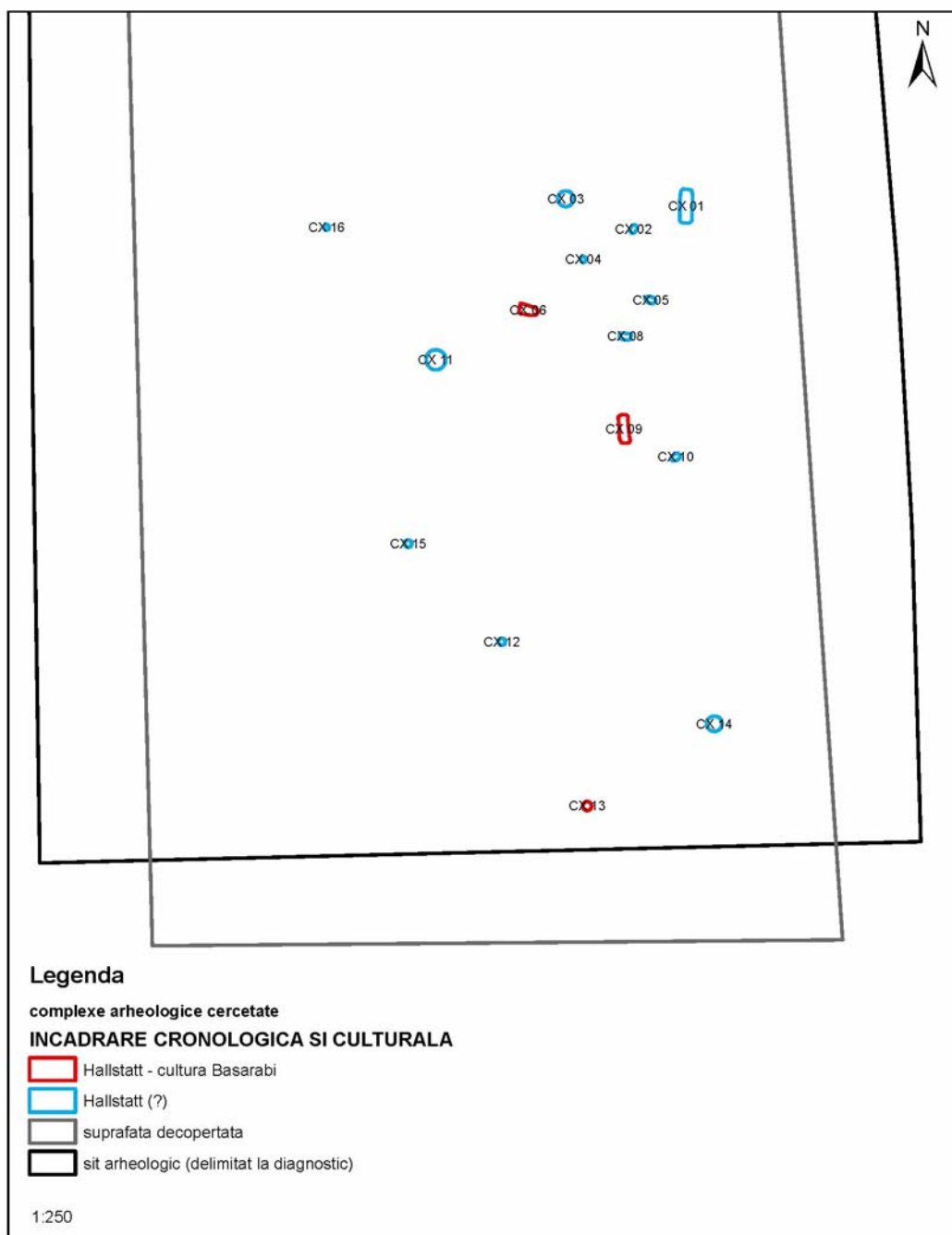
Pentru „câlcâiul” de lance nu cunoaștem momentan analogii apropiate ca formă, care să se dateze în prima epocă a fierului. „Câlcâie” de lance, cu secțiune rotundă însă, apar în necropola tumulară de la Ișelnița din Hallstattul târziu. Într-o formă diferită, dar cu secțiune patrulateră sunt o serie de piese celtice datate în La Tène-ul timpuriu. Cele cu secțiune patrulateră ne parvin de la Costești și Fețele Albe, din mediul dacic al secolelor II a. Chr. – I p. Chr..

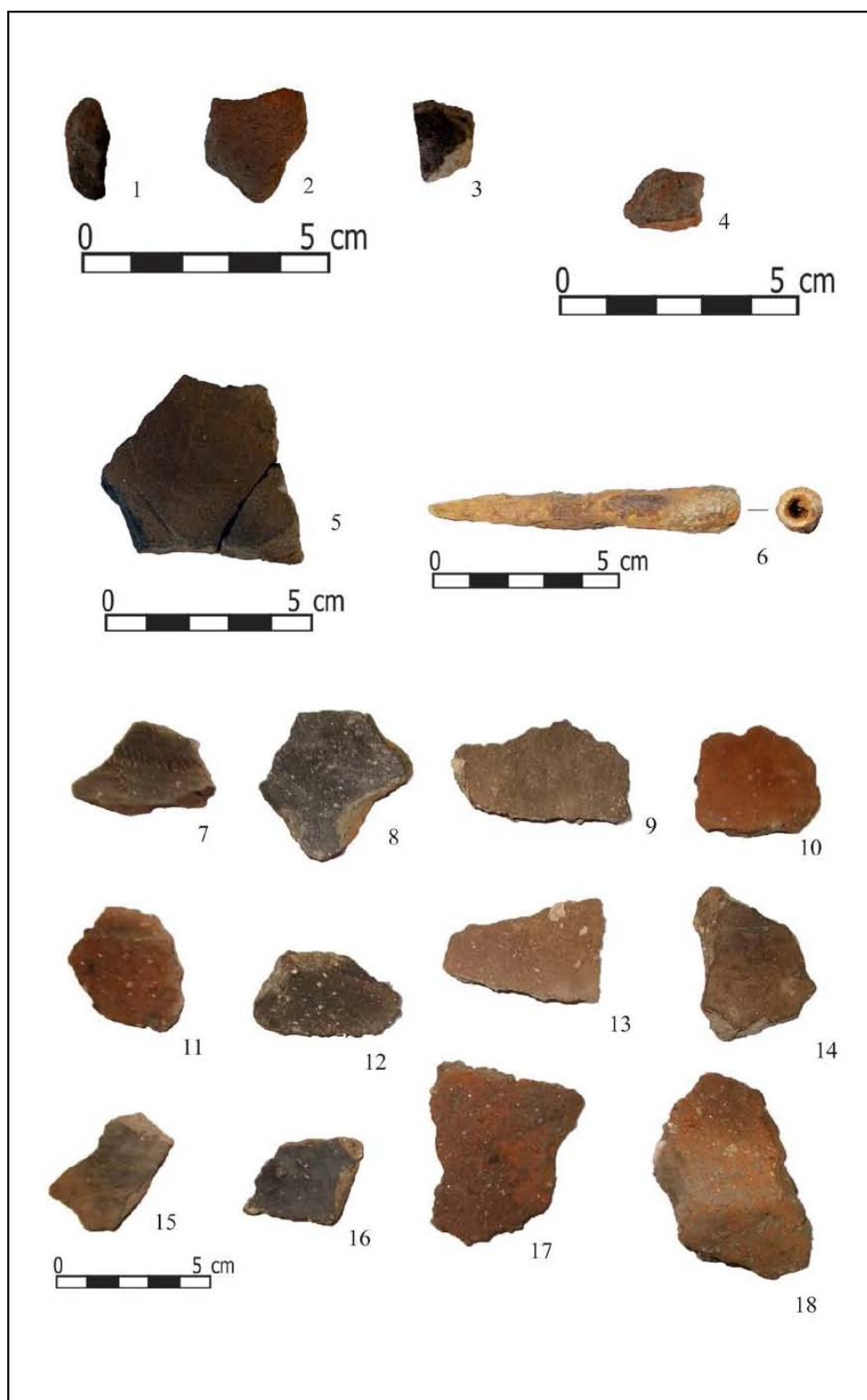
În concluzie, situl, contribuie într-o oarecare măsură la o mai bună cunoaștere a locuirii Basarabi din zona Olteniei subcarpatice. Astfel de descoperiri sunt extrem de rare până în prezent pentru acest spațiu geografic, ele fiind mult mai bine documentate pentru sudul și sud-vestul Olteniei.

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 2 - km. 7+075 – 7+125 Est.
Plan de încadrare în zonă 1:50.000

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 2 - km. 7+075 – 7+125 Est.
Plan general. Încadrare cronologică a complexelor cercetate

Pl. 1. Materiale arheologice: 1-3 din Cx6; 4 din Cx13; 5 din Cx9; 6-18 din stratul de cultură.

Situl .

Situl numărul 3.

Este situat în punctul numit „Sub Podurile Mici“, din extravilanul localității Iezureni, la nord de Târgu Jiu. Suprafața sa a fost delimitată între km 12+850 - 12+980 Est a centurii ocolitoare, cercetarea realizându-se pe o suprafață de 2.602 m.p ., până la nivelul sterilului (cca. 0,30-0,50 m) și conturarea complexelor arheologice. Vestigiile arheologice sunt situate pe un platou înalt, cu structură aluvionară, ce reprezintă a doua terasă a Jiului, el fiind mărginit la nord de lunca pârâului Iaz și având o elevație de cca. 247 m.

S-au deschis două suprafețe de decopertă, notate cu indicativele Su 1 și Su 2, ambele având formă dreptunghiulară. În suprafața notată cu indicativul Su 1, între km 12+850-12+875, în apropierea complexelor Cx12, Cx14 și Cx16, s-a constatat existența unui strat de cultură, subțire, cenușiu deschis, tasat, pe alocuri cu pigmenți ceramici. În Su 2 , între km 12+875-12+925, stratul de cultură apare doar sporadic, iar sterilul variază între 0,30 și 0,50 m. Pentru a înregistra aspectul umpluturii, a inventarului arheologic și eventuala succesiune a contextelor aflate în relație stratigrafică directă, toate complexele au fost secționate, iar profilul rezultat a fost fotografiat și desenat. Ulterior s-a realizat cercetarea integrală a complexelor descoperite, urmată de fotografierea finală și desenarea planului. În unele cazuri (Cx7, Cx31, Cx34, Cx42 și Cx46), acolo unde s-au descoperit diverse situații arheologice interesante (vase sparte pe loc, sau aglomerări de piatră, chirpici ars etc.), acestea au fost curățate, analizate, fotografiate și desenate în detaliu.

În situl arheologic numărul 3 au fost cercetate arheologic 56 de anomalii, din care, 51 au fost confirmate ca fiind de natură antropică, ce se împart în 42 de complexe arheologice propriu zise. ogic, un număr de trei gropi de provizii, o posibilă locuință adâncită, 13 gropi cu resturi menajere, 22 de gropi de stâlp, patru urme din pereții unor construcții și opt gropi fără inventar, cu adâncimi reduse, diferite ca formă și dimensiuni, a căror utilitate nu o putem aprecia. Cele mai numeroase complexe (28), în lipsa inventarului, au o datare incertă. Ele sunt urmate de descoperirile celei de-a doua epoci a fierului (La Tène = 18) și, într-un număr mult mai mic, de complexe ce pot fi atribuite în mod cert Evului mediu (5).

În urma a cercetărilor arheologice efectuate în acest sit, au fost aduse la lumină importante vestigii ale culturii materiale getice și medievale, vestigii dominate în special de ceramică (în majoritatea cazurilor fragmentară), dar și vase întregi sau parțial întregibile.

Cea mai numeroasă este ceramica de uz comun, iar ceramica fină și semifină mai slab reprezentată. Prima categorie (grosieră), cuprinde materiale lucrate din pastă slab omogenizată, având în compoziție nisip cu granulație mare și pietricele. Din această categorie fac parte vasele de tip sac, cu pereți arcuiți probabil spre interior. Decorul lor constă din proeminente (apucători unite de brâuri alveolate), sau șiruri de alveole dispuse probabil într-o manieră similară și brâuri în relief, alveolate, dispuse oblic, ce pornesc din zona gurii vasului Prin modul similar de tratare a suprafețelor, acestei categorii îi mai pot fi atribuite vasele cu proeminente orientate în jos și unele străchini cu buza trasă spre interior .

Din categoria semifină se disting vasele bine netezite, iar în unele cazuri chiar lustruite pe una dintre fețe. Degresantul constă din nisip cu granulație mică și pietricele. Pasta este omogenă, iar arderea oxidantă, cu o cromatică fără prea multe variații de brun (cărămiziu și brun închis).

Din punct de vedere al formelor, predomină străchinile cu buza invazată, unele prevăzute cu mici proeminențe aplicate sub diametrul maxim. Tot din categoria semifină fac parte și ceștile cu toarte supraînălțată, unele prevăzute cu mici butoni cilindrici.

Ceramica fină, este redusă numeric, fiind reprezentată doar prin trei fragmente ale aceluiași vas (lucrate din pastă bine omogenizată, având ca degresant nisip fin). Suprafețele exterioare au fost lustruite, arderea de tip reducător (rezultând culoarea neagră și brun-negricioasă la interior). Decorul constă din fațete oblice, cu umăr bine definit, dispus în zona părții superioare a vasului.

Între obiectele de lut ars menționăm și micile fragmente de chirpici și lipitură de vatră fixă, descoperite în complexul Cx26 și fragmentele masive din una sau mai multe vetre mobile, cu gardină înaltă, lobată și prevăzută cu perforații, din Cx32 și Cx34.

Materialul arheologic medieval (sec. XIV – XVI), este reprezentat aproape exclusiv de ceramică, împărțită în două categorii: I) ceramică nesmălțuită și II) ceramică smălțuită.

Prima categorie aparține speciei uzuale și reprezintă cea mai mare parte a inventarului ceramic descoperit de noi. Este lucrată la roata rapidă, fapt atestat de prezența la interior a unui profil ondulat. Pasta din care au fost confecționate este compactă, cu aspect zgrunțuros, dat de degresantul sortat insuficient. Liniile mici, dispuse pe fundul unor vase, atestă că desprinderea acestora de pe roata olarului s-a făcut cu ajutorul unei sfori. Arderea este de tip oxidant, incompletă în majoritatea cazurilor, iar cromatica variază de la brun-cărămiziu, la brun închis, cenușiu sau chiar negru pe alocuri.

Ceramica smălțuită, de tipul ceramicii fine, de lux, reprezintă o apariție foarte rară în lotul nostru de materiale. Arderea lor este oxidantă și de bună calitate. Printre acestea se remarcă în primul rând un fragment de ulcior, rupt din vechime, acoperit la exterior cu smalt verde. Celelalte fragmente par să aparțină unor farfurii sau străchini (unul cu o margine ușor profilată, este neornamentată și acoperită cu smalt brun-gălbui), iar celălalt fragment este decorat prin tehnica sgraffito (are ca suport un smalt cu o cromatică asemănătoare celui dintâi, peste care s-au aplicat linii mai groase, pictate neglijent, de culoare galbenă, suprapuse de linii fine, maro, dispuse unghiular). Ultimul fragment de mici dimensiuni, are smaltul exfoliat (despre decorul său, destul de elaborat și cu o cromatică bogată, nu putem spune dacă reda motive geometrice sau vegetale). Sub aspectul formei, întâlnim aproape exclusiv „oala-borcan”, simplă sau cu o toartă, de dimensiuni medii sau reduse. Buza, profilată în cele mai multe cazuri, este răsfrântă în exterior. Gâtul este scurt, arcuit puternic, iar corpul proeminent. Motivele ornamentale sunt amplasate în general pe umărul vaselor și constau din una sau mai multe linii incizate, paralele, dispuse orizontal. Nu toată ceramica acestei categorii este însă decorată. O altă

formă ce poate fi reconstituită, în ciuda stării fragmentare a materialului, o reprezintă vasele cu cioc de turnare (carafă cu gura lobată descoperită în complexul Cx7), lucrată din pastă bine omogenizată, arsă incomplet și acoperită cu o angobă roșie.

Alături de ceramică au fost găsite doar câteva piese din fier, piatră și oase de animal. Printre obiectele de inventar, menționăm aici următoarele: O lance din fier (deformată și corodată), cu lungimea de aprox. 30 cm și lățimea părții active de 5,5 cm : Fragment dintr-un cui de fier, rupt din vechime și extrem de corodat: Cute realizată dintr-o piatră de râu de dimensiuni reduse, ruptă din vechime în zona părții active, cu urme puternice de întrebuințare. La ambele capete, este prevăzută cu câte o perforație de mici dimensiuni, acestea servind probabil la prinderea piesei cu un șnur .

Existența în zonă a unor construcții de zid este atestată indirect de prezența în stratul de cultură, a unui fragment de țiglă romană, refolosit probabil în evul mediu.

Trebuie precizat că, încadrarea puținelor noastre descoperiri într-un cadru cronologic destul de larg, are la bază lipsa unor piese de metal cu o datare mai strânsă (monede, podoabe etc.).

Orizontul getic de locuire poate fi datat mai ales pe baza unora dintre fragmentele ceramice descoperite în complexul Cx26. Aici se remarcă în primul rând fragmentul de strachină cu umărul fațetat, negru, lustruit la exterior. Datarea lor este destul de largă, cu rădăcini încă din Hallstattul târziu (vezi Telești-Drăgoiești, Bistrița și Ferigile), pentru La Tène propunându-se intervalul cuprins între secolele IV-III/II a. Chr.. Situația este oarecum identică și pentru străchinile simple, cu buza invazată, vasele cu proeminențe orientate în jos sau pentru ceștile cu toartă supraînălțată, prevăzută cu butoni cilindrici. Dintre cele mai vechi exemplare de acest fel menționăm descoperirile de la Ferigile și din mediul scitic din aria intracarpatică. Aplicarea butonilor pe toate este considerată de V. Vasiliev drept element caracteristic al sciților din spațiul nord-pontic. Datarea lor se înscrie în cadrul general al cronologiei grupului scitic din Transilvania (sec. VI – mijlocul sec. V a. Chr.), continuând însă să existe, într-un număr extrem de restrâns și în etapa istorică următoare. În acest sens avem analogii în necropola getică de la Zimnicea pentru vasele de tip sac decorate cu proeminențe-apucători unite de brâuri alveolate, șiruri de alveole sau brâuri alveolate, dispuse oblic, ce pornesc din zona gurii vasului. Pe baza acestor ultime analogii, considerăm că și descoperirile noastre aparțin culturii getice timpurii, locuirea de la Iezureni putând fi datată în sec. IV-II a. Chr.

În ce privește ceramica medievală, cele mai apropiate analogii pentru formele și decorul vaselor noastre de uz comun, le găsim, în mod firesc, în apropiere, la Polata (la vest de Târgu Jiu), dar și în așezări din Muntenia precum Coconi, Cetățeni, Zimnicea, Curtea de Argeș sau București.

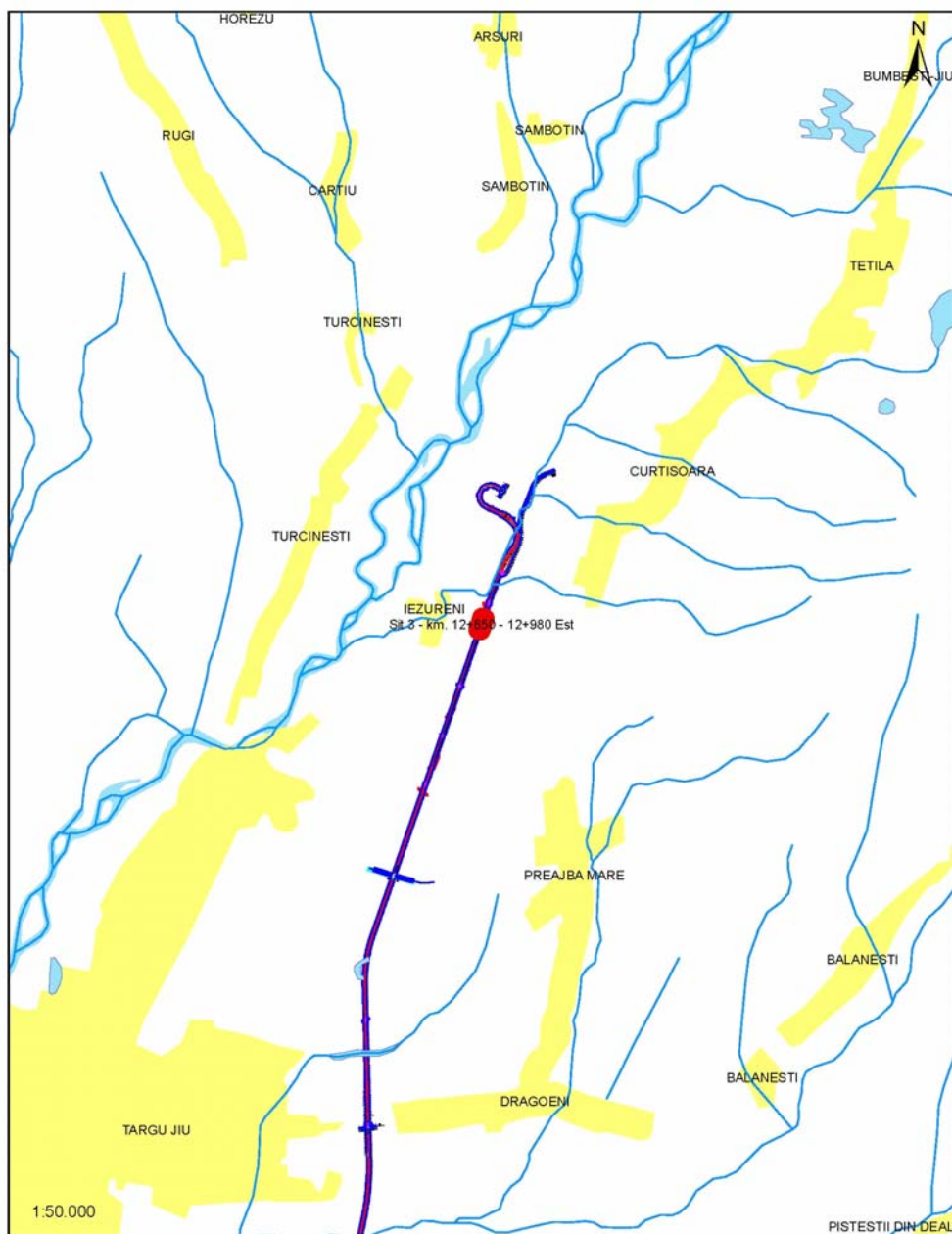
Tot la Polata sunt pomenite și fragmente „smălțuite policrom, decorate prin tehnica sgraffito, cu motive geometrice”, asemănătoare probabil celor

descoperite de noi.. Alte analogii pentru farfuriile sau străchinile smălțuite menționăm la Coconi, Zimnicea sau Enisala.

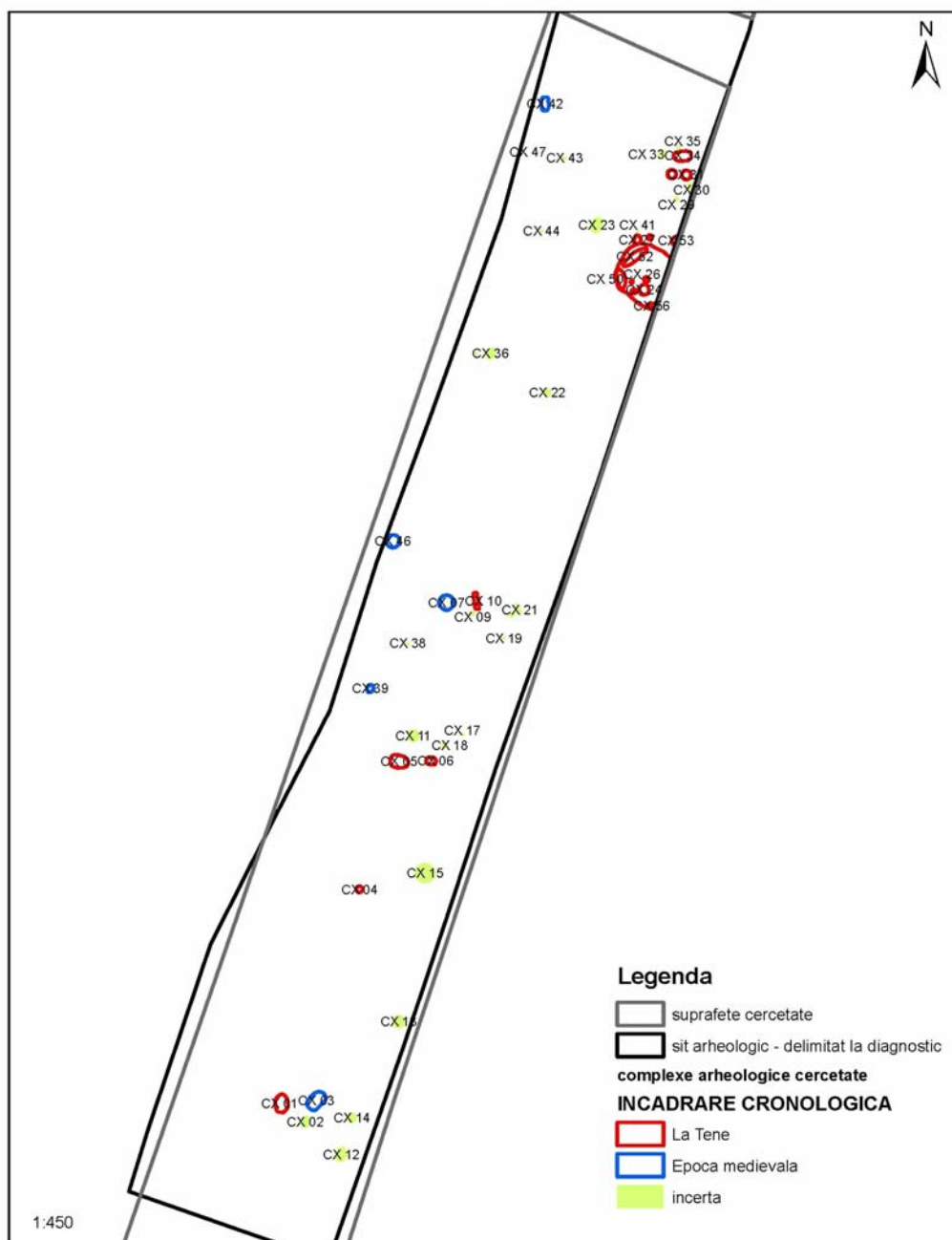
Ulcioare smălțuite monocrom, cu verde, din care unul cu gât profilat și toarte aplatizate, sunt atestate la Păcuiul lui Soare. O altă analogie, diferită însă ca formă, provine din descoperirile de secolele XVI-XVII de la Timișoara, acesta fiind și momentul generalizării tehnicii de smălțuire monocromă a jumătății superioare a ulcioarelor.

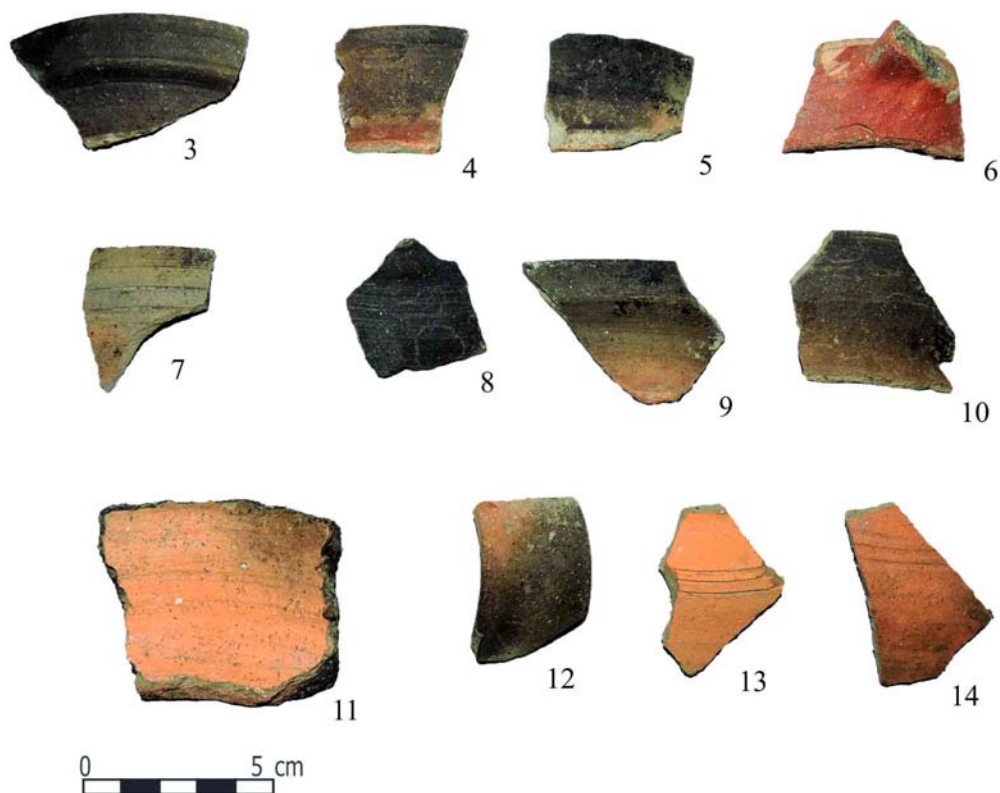
Carafe cu gura lobată menționăm printre altele la Râmnicu Vâlcea – Parc, Coconi, Curtea de Argeș, în Moldova, la Baia, Suceava și Iași, sau în Transilvania, la Sibiu – Piața Huet, Alba Iulia. Prezența ceramicii lucrată la roata rapidă, ce se generalizează la sud de Carpați către sfârșitul secolului al XIII-lea, pledează pentru o datare mai târzie a locuirii de la Iezureni. Lipsa căzănelor din lut, sărăcia decorului vaselor de uz comun și numărul relativ mare al ceramicii smălțuite, constituie argumente în favoarea unei datări în secolele XIV-XV. Tot în aceeași perioadă se înscriu și formele mai evolute precum oala cu toarte, carafa cu gură lobată și ulciorul.

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 3 - km. 12+850 – 12+930 Est.
Plan de încadrare în zonă 1:50.000

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 3 - km. 12+850 – 12+930 Est.
Plan general. Încadrare cronologică a complexelor cercetate

Situl numărul 4.

Acest sit se află localizat în punctul „Lunca Iezurenilor“, între km 13+530 - 13+600 Est, centura ocolitoare și km 0+100 - 0+160 pe DJ665, pe malul stâng al pâraului Iazului, pe o terasă înaltă cu structură aluvionară. Spre nord este mărginit de un mic pârau, activ în lunile cu regim pluvial bogat.

Au fost deschise două suprafețe de decopertă (ce însumează peste 3.980 m.p.), notate cu indicativele Su 1 și Su 2, până la nivelul sterilului (cca. 0,30-0,45 m) și conturarea complexelor arheologice. Cercetarea din suprafața Su 1, a pus în evidență existența unui complex arheologic (Cx 15), exact în zona fixată inițial drept limită sudică a sitului (km 0+100 pe DJ665), motiv pentru care decoperta s-a prelungit cu încă 33 m. Această prelungire s-a soldat cu descoperirea a șapte complexe arheologice noi. În ambele suprafețe au fost cercetate arheologic 52 de anomalii, din care au fost confirmate 51 ca fiind de natură antropică. Dintre acestea, 22 au fost descoperite în Su 1 și 29 în Su 2. Datarea complexelor Din punct de vedere cronologic, situația se prezintă în felul următor: Culturii Coțofeni îi aparțin cinci complexe, Hallstattului timpuriu 15 complexe, complexe medievale (23), iar 8 complexe sunt cu datare incertă (doar fragmente de chirpici).

O parte dintre acestea din urmă, sunt amplasate în proximitatea unor complexe medievale, fapt care ne face să presupunem o relație de contemporaneitate cu acestea și, implicit, o datare similară. Majoritatea acestora au un plan circular și umplutură brun-cenușie, uneori cu pigmenți de cărbune sau piatră de râu, așezată aici pentru o mai mare stabilitate a stâlpului.

Din punct de vedere tipologic, în Situl arheologic nr. 4, au fost cercetate un număr de cinci locuințe, trei posibile anexe gospodărești (magazii/șoproane), un cuptor de uz menajer, cu groapă de deservire, 25 de gropi cu resturi menajere, o posibilă groapă pentru extragerea lutului și cele 16 gropi de stâlp.

Cea mai mare parte a inventarului arheologic descoperit în cele 51 de complexe cercetate în acest sit, este constituită din ceramică. Starea acesteia, în special a materialelor preistorice, este extrem de fragmentară. În rândul ceramicii medievale există însă și câteva vase întregi sau parțial întregibile.

Descoperirile din Bronzul timpuriu, cultura Coțofeni, sunt constituite din fragmente ceramice, piatră și lut ars. În ce privește prima categorie, aceasta aparține în totalitate speciei uzuale, grosiere. Decorul, destul de rar întâlnit, constă din brăuri alveolate, incizii late, de tip „căpriori” sau „ramuri de brad”, dispuse în registre verticale, cu benzi înguste, cruțate și incizii de tip „triunghiuri îngropate”.

Ca obiecte din piatră, distingem un zdrobitor cu urme de utilizare intensă, descoperit în complexul Cx9 și o așchie din silex, descoperită în colțul de sud-vest al suprafeței Su 2.

Descoperirile Hallstattului timpuriu, nu foarte numeroase, constau din ceramică și câteva obiecte de inventar casnic. Din această categorie fac parte o serie de vase tronconice, cu pereți drepți sau arcuiți spre interior, unele prevăzute cu proeminente-apucători sau decorate cu brăuri alveolate. Tot aici se încadrează și cele două fragmentele de vas „cuptor” (pyraunoi) descoperite în complexul Cx48,

din care unul provine din partea inferioară, iar celălalt din zona mediană, fiind decorat cu striuri .

La ceramica semifină se distinge o mai mare atenție în tratarea suprafețelor, acestea fiind bine netezite, iar în unele cazuri chiar lustruite pe una din fețe. Pasta este omogenă, iar arderea oxidantă, cu o cromatică fără prea multe variații (brun sau cărămiziu). Există însă și câteva exemple de ardere parțial reducătoare, rezultând o ceramică neagră la exterior. Ca forme, putem menționa aici vasele bitronconice, negre sau cafenii la exterior, unele decorate cu caneluri, dispuse orizontal, simple (Cx39, Cx49), sau asociate cu caneluri în ghirlandă (Cx25), ori cu caneluri scurte, dispuse unghiular (Cx49). Tot pe acest tip de vase mai apare un decor care constă din nervuri verticale, aplicate, în relief (Cx48) și un altul, cu caneluri semicirculare dispuse probabil sub o proeminență (Cx19) sau fațete oblice, dispuse în zona diametrului maxim (Cx49). Buzele acestora sunt scurte și răsfrânte spre exterior (Cx49). Dintre fragmentele de pereți ai unor vase de dimensiuni reduse, probabil tot bitronconice, mai remarcăm prezența unuia cu decor compus din caneluri fine, în ghirlandă (Cx48). Tot din categoria semifină fac parte și fragmentele unor străchini, de culoare cărămizie sau brună. Unele dintre acestea au buza invazată (Cx14) sau doar trasă spre interior, uneori decorate cu fațete lungi, dispuse oblic pe buză (Cx19) sau cu caneluri oblice, lungi, așa numitele „pseudoturbanrand” (Cx49). Un exemplar deosebit are buza lățită și decorată cu caneluri înguste, sub forma unor cercuri concentrice (Cx48).

Ceramica fină, lucrată din pastă bine omogenizată, are suprafețele exterioare lustruite și arse reducător, rezultând culoarea neagră. Fragmentele aparțin cel mai probabil unor cești, iar ornamentele constau din caneluri înguste, verticale (Cx48) sau semicirculare (Cx19). Solul acid în care au fost păstrate, a dus la degradarea slipului lustruit și a elementelor de decor.

Între obiectele de inventar casnic se evidențiază și o fusaiolă din lut, cu diametrul de 3,5 cm și înălțimea de 2,5 cm, descoperită în complexul Cx39 și o seceră din bronz, de tip „knopfsicheln mit nicht abgeschlossenem Gußzapfen” (cu buton de echilibru la mâner), cu lungimea de 13,4 cm și lățimea maximă păstrată, de 1,8 cm . Taișul, la fel ca și vârful, sunt degradate încă din vechime. La partea proximală are un buton nefinisat, iar pe exterior se văd resturi de bavuri de turnare, neîndepărtate, îndoite și lipite de corpul piesei.

Descoperirile evului mediu, secolele XIII-XIV, se compun mai ales din vase ceramice, la acestea adăugându-se și câteva piese din bronz și fier. Printre cele mai importante obiecte de inventar, menționăm aici următoarele: Un fragment de ulcior ce aparține categoriei fine, smălțuite. Este vorba despre o toartă în bandă lată, cu o adâncitură pe mijloc, cu mici pastile în relief, decorată cu motive vegetale de culoare verde oliv, pe un fond verde închis . Tot din această categorie, lipsită însă de smalț, sunt și fragmentele de ulcioare descoperite în complexe Cx25 și Cx28 . Acestea provin din buza unor vase cu cioc de turnare, lucrate din pastă fină, bine omogenizată și arsă, acoperite cu o angobă roșie, ușor lustruită. Asemănător ca factură și modalitate de tratare a suprafețelor (angobă roșie, ușor lustruită) este și un fragment dintr-un pahar descoperit în complexul Cx20 .

Cea mai mare parte a inventarului ceramic aparține însă speciei uzuale, lucrată la roata cu învârtire medie sau rapidă și confecționată din pastă compactă. Arderea este în general completă, de bună calitate, iar cromatica variază de la brun-cărmiziu la brun închis, cenușiu sau chiar negru. Unele vase păstrează, mai ales în partea inferioară, urme de funingine, semn al utilizării acestora la prepararea hranei, în direct contact cu focul.

Sub aspectul formei, se remarcă în primul rând „oala-borcan”, simplă sau cu o toartă. Buza simplă sau profilată, este răsfrântă în exterior, gâtul scurt, arcuit puternic, iar corpul proeminent. Motivele ornamentale, amplasate în general pe umărul și pe corpul vaselor, constau din incizii și impresiuni: șiruri paralele de ornamente realizate cu ajutorul roțiței dințate, dispuse orizontal, în registre (Cx10); linii sau benzi de linii, dispuse orizontal, independent sau în registre (Cx2, Cx10, Cx25); creștături oblice scurte, realizate cu un instrument ascuțit (Cx10); fascicule de linii orizontale, asociate uneori cu linii oblice (Cx25); impresiuni ovale, realizate cu un băț sau un alt tip de instrument. Mai menționăm aici, un vas parțial întregibil, decorat cu registre de caneluri orizontale, singurul cu acest tip de ornament (Cx40).

Din categoria așa numitelor „semne de olar”, mai remarcăm, de asemenea, un element în relief, sub formă de cruce, dispus pe fundul unui vas (Cx10).

O altă categorie este cea a capacelor, categorie din care menționăm aici două fragmente care aparțin aceluiași vas, decorat cu alveole pe buză (Cx27).

Pe lângă acestea, destul de frecvent au fost descoperite numeroase fragmente de chirpici ars, unele păstrând încă amprente ale structurii din lemn pe care au fost aplicate și, într-un număr mai mic, fragmente de lipitură de vatră cu gardină (descoperite în poziție secundară), sau fragmente din lipitura/fățuiala unor vetre.

Din obiectele de metal amintim: Un inel de tâmplă, simplu, cu capetele petrecute, realizat din platbandă de bronz (sau un aliaj de cupru), decorat cu striuri/caneluri fine în jur. Piesa este deformată din vechime, dar diametrul său poate fi estimat la aproximativ 1,3 cm. Capetele sunt ușor mai late (0,4 cm) decât corpul inelului (0,3 cm): Un inel (sigilar?), cu verigă din bandă subțire, deformată, pe care a fost sudată un chaton rotund cu diametrul de 1,9 cm. Piesa are un decor format dintr-o cruce cu brațe egale și patru linii tangente, toate înscrise într-un cerc înconjurat de raze scurte, ovale: Fragment de săgeată din fier, păstrată pe o lungime de 5,2 cm, cu tubul de înmănușare de formă ovală (la gură) și dimensiunile orificiului de 1x0,9 cm. Piesa, a cărei parte activă a fost ruptă din vechime, prezintă depuneri puternice de oxizi: Fragmente dintr-o seceră din fier, cu o lungime probabilă de cca. 15 cm: Fragment din lama unui cuțit din fier (L = 11 cm, l max = 1,8 cm): Fragment de cuțit din fier (L = 12 cm, l max = 2,5 cm): Fragment de cuțit din fier (L = 3,7 cm, l max = 2,5 cm): Fragment de amnar din fier (?), păstrat pe o lungime de 4,2 cm.

Ca obiecte din piatră, utilizate în activitățile domestice de preparare a hranei din cereale, avem două râșnițe masive, de tip primitiv, ambele cu urme de utilizare intensă, descoperite în complexe Cx9 și Cx25.

În ce privește materialul ceramic atribuit culturii Coțofeni, se remarcă în primul rând numărul redus de descoperiri și starea deosebit de fragmentară a acestuia. În lipsa unor forme întregibile, relevante din punct de vedere cronologic sunt fragmentele din pereții unor vase decorate cu incizii de tip „triunghiuri îngropate” și cu incizii late, de tip „căpriori” sau „ramuri de brad”, dispuse în registre, cu benzi înguste, cruțate. Primul dintre acestea debutează încă din faza Coțofeni I, păstrându-se aproape neschimbat pe tot parcursul celor trei etape evolutive ale acestei culturi. Cel de-al doilea ornament însă, apare doar în prima fază a culturii Coțofeni. Prin urmare, pe baza acestuia, dar și prin lipsa decorului cu împunsături succesive, specific fazelor mai evolute, concluzionăm că cele cinci complexe arheologice descoperite de noi, aparțin cel mai probabil fazei I a acestei culturi.

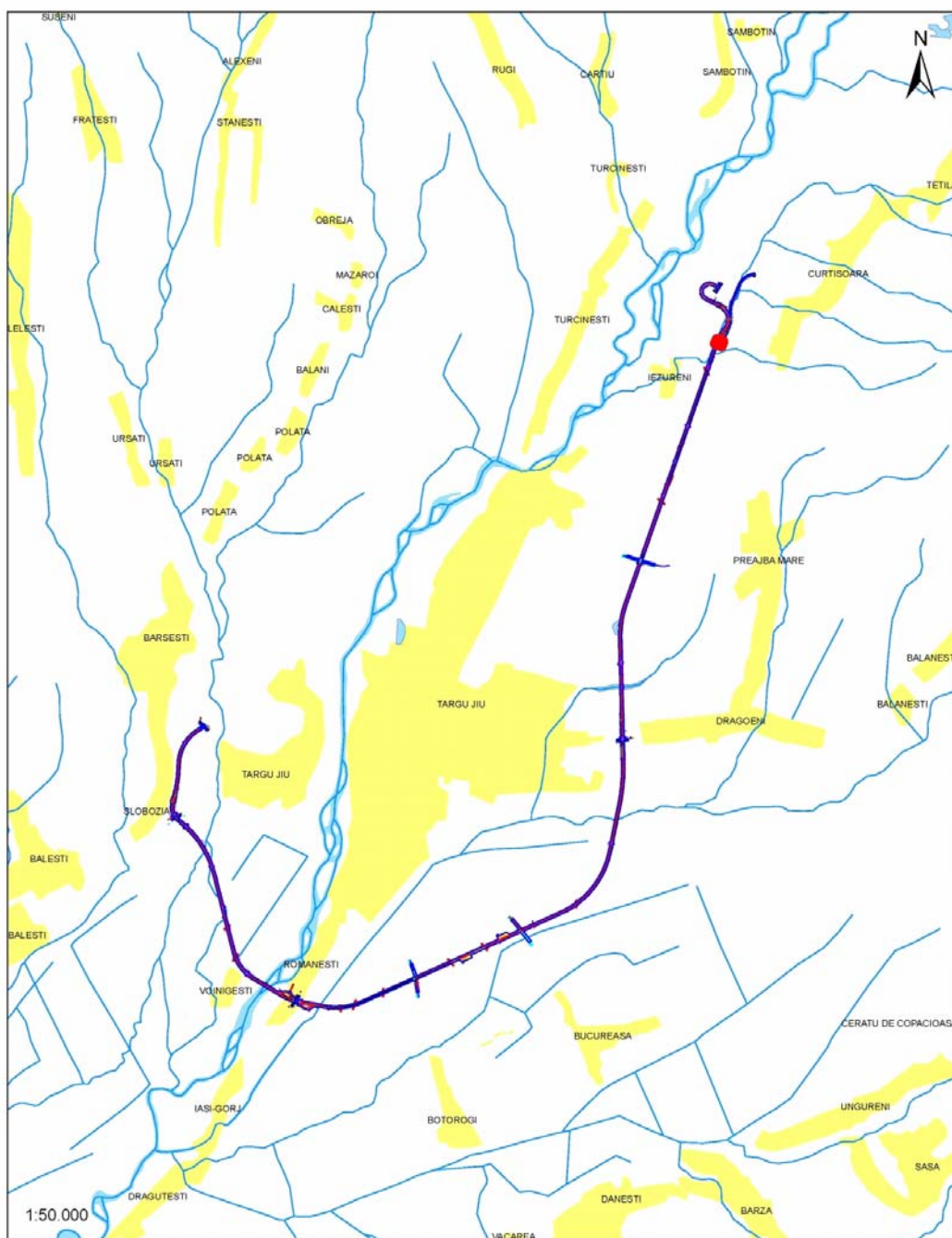
Orizontul de descoperiri aparținând Hallstattului timpuriu, poate fi datat atât pe baza unora dintre fragmentele ceramice descoperite, cât mai ales pe baza secerii din bronz. Aceasta din urmă aparține tipului „knopfsicheln mit nicht abgeschlossenem Gußzapfen” („cu ciotul de la turnare neîndepărtat”), având cele mai bune analogii în depozitul de bronzuri de la Dobrinți, atribuit orizontului II de depozite (Ha. A1) din Serbia. În România, cele mai multe seceri de acest tip apar în zona Dunării de Jos, în timp ce din Transilvania se cunosc doar două exemplare. Alte piese apropiate ca formă, provin din Bulgaria, R. Moldova, Ucraina, fiind încadrate tipului Dičevo din Bronzul D și Hallstattul A1.

În ce privește ceramica, se remarcă în primul rând fragmentul de vas de dimensiuni reduse, decorat cu caneluri în ghirlandă și vasul mare, bitronconic, cu decor compus din caneluri, dispuse orizontal asociate cu caneluri în ghirlandă. În spațiile învecinate, decorul apare încă din bronzul târziu în Banat și mai frecvent pe diverse forme de vase de la Susani. Acest tip de decor este bine documentat și aria intracarpatică unde, în opinia lui H. Ciugudean, este considerat drept un element definitoriu pentru faza timpurie a culturii Gáva. Tot în aria acestei ultime culturi găsim analogii și pentru vasele bitronconice cu nervuri verticale în relief. Buze scurte, ușor evazate ale unor vase bitronconice sau străchini cu marginea invazată și fațetată sunt documentate în așezarea hallstattiană timpurie de la Portărești. Străchini cu decor de tip „pseudoturbanrand” sau derivat, apar în aproape tot Bazinul Carpatic și Peninsula Balcanică. Caneluri înguste, dispuse semicircular, deasupra sau sub unele proeminențe, apar printre descoperirile de Hallstatt A de la Susani. Atât pentru decorul canelat, cât și pentru vasele „cuptor”, simple sau cu decor striat, găsim cele mai bune analogii între descoperirile de tip Vârtop sau Susani-Vârtop din Oltenia, cele mai apropiate geografic fiind cele de la Măru și Călugăreni (jud. Gorj). Pe baza analogiilor, considerăm că și descoperirile noastre se înscriu în cadrul acestei culturi sau grup cultural.

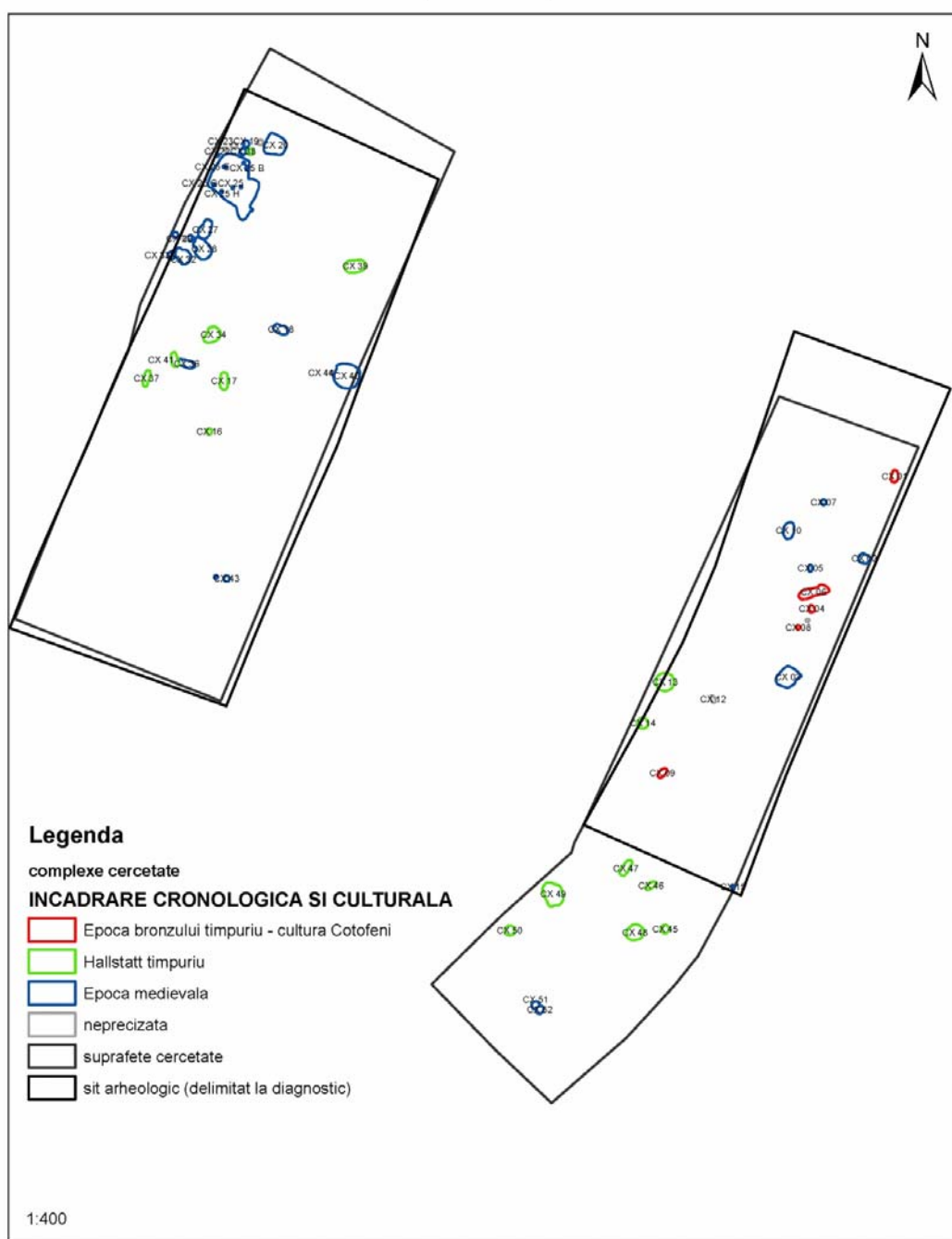
Datarea descoperirilor evului mediu, în sec. XIII-XIV, are la bază materialele relevante din punct de vedere cronologic, descrise în subcapitolul anterior. Ne referim aici, în primul rând, la inelul cu chaton rotund, decorat cu cruce, care își găsește o bună analogie la Estergom (Ungaria). Inelele cu cruce descoperite aici, nu prea numeroase, printre care și cel la care facem referire, sunt

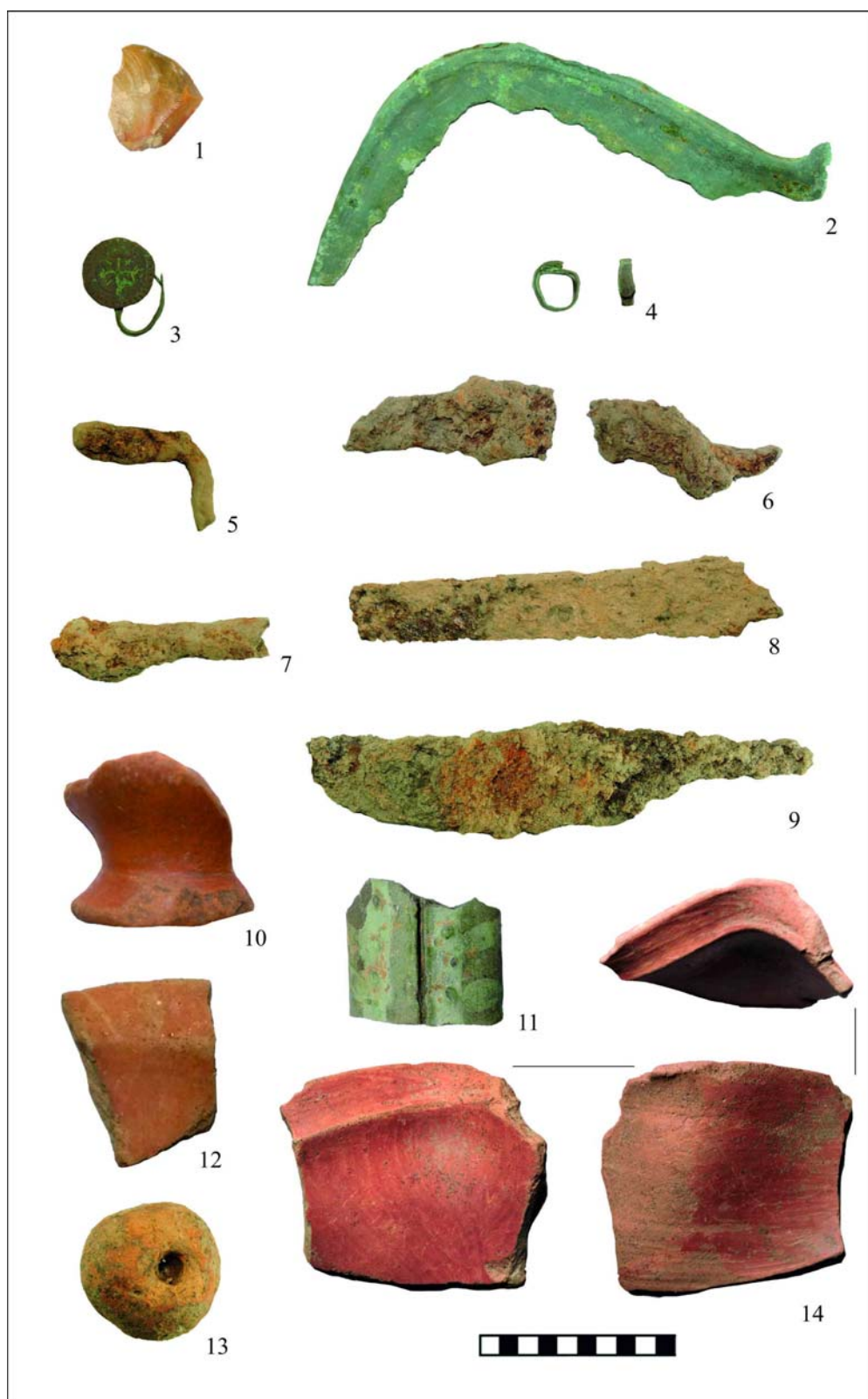
datate în sec. al XIII-lea. În ce privește ceramica, analogii pentru tipul de oală cu toarte, pentru fragmentul de toarte smălțuită verde-oliv și pentru capacul decorat cu alveole pe buză, găsim la Coconi, în sec. XIV-XV. Carafe cu gura trilobată menționăm printre altele la , Codlea și la Râmnicu Vâlcea-Parc (ultimele două datate în sec. XIII-XIV). Pentru decorul incizat, impresiunile cu roțița și vase cu marcă de olar sau buze profilate, menționăm descoperirile de la Ostrov-Piatra Frecăței (sec. XI-XII), Bratei (sec. XII-XIII), Șimleu Silvaniei, Codlea și Cetățeni. Având în vedere prezența fragmentelor de carafă cu gura trilobată și lipsa căzănelor din lut, concluzionăm că așezarea noastră se datează în sec. XIII-XIV.

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 4 - km. 13+530 - 13+600 Est.
Plan de încadrare în zonă 1:50.000

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 4 - km. 13+530 - 13+600 Est.
Încadrare cronologică a complexelor cercetate

Pl. 1. Iezureni, „Lunca Iezurenilor“, material special.

Pl. 5. Iezureni, „Lunca Iezurenilor“, ceramică medievală.

Situl numărul 5.

Vestigiile arheologice din acest sit se află pe malul stâng al pârauului Iazului, în punctul numit „Lunca Iezurenilor” la confluența sa cu un pârau a cărui albie a fost regularizată. Suprafața cercetată (însușind peste 5.600 m.p.), a fost delimitată între km 13+800 - 13+850 și km 13+950 - 14+030 Est, km 0+350 - 0+405 și 0+517 - 0+605 pe DJ665, care urmează a fi relocat. Ca și în cazul sitului nr. 4 (aflat la numai 200 m sud de acesta), terenul pe care se află amplasat situl nostru aparține, până în sec. al XIX-lea, din punct de vedere administrativ, de hotarul satului Curtișoara. Urme sporadice de locuire s-au descoperit doar pe terasele înalte, cu structură aluvionară, de-o parte și de alta a acestui pârau. Între cele două puncte înalte, pe o lungime de cca. 100 m, se află o zonă joasă, cu un excedent de umiditate a solului și cu izvoare de suprafață. Această suprafață, lipsită de vestigii arheologice, a fost și ea verificată prin patru secțiuni de control, cu lungimi cuprinse între 8 și 10 m.

Au fost deschise patru suprafețe de decopertă, notate cu indicativele Su 1-Su 4, aceasta efectuându-se până la nivelul sterilului (cca. 0,30 – 0,70 m) și conturarea complexelor arheologice. Din punct de vedere tipologic, aici au fost cercetate un număr de trei posibile anexe gospodărești (magazii), o locuință adâncită, cu un cuptor de uz menajer și o vatră, cinci complexe lipsite de inventar, șase gropi cu resturi menajere, două posibile gropi pentru extragerea lutului și 27 de gropi de stâlp. Nu este exclus ca o parte din gropile fără inventar, sau din cele menajere să fi fost utilizate la origini pentru păstrarea proviziilor. Umplerea acestora din urmă, cu resturi menajere, s-a produs probabil după degradarea și abandonarea acestora.

Cea mai mare parte a inventarului arheologic descoperit în acest sit, este constituită din ceramica din categoria grosieră (de uz comun). Aceasta este destul de friabilă, atât datorită lipsei de omogenitate a pastei cât și a arderii incomplete. În urma arderii, de tip oxidant, a rezultat un colorit cu nuanțe de cărămiziu și brun (unele fragmente decorate cu brâu alveolat, sau altele, din categoria semifină, cu nisip în pastă și lustru slab pe exterior).

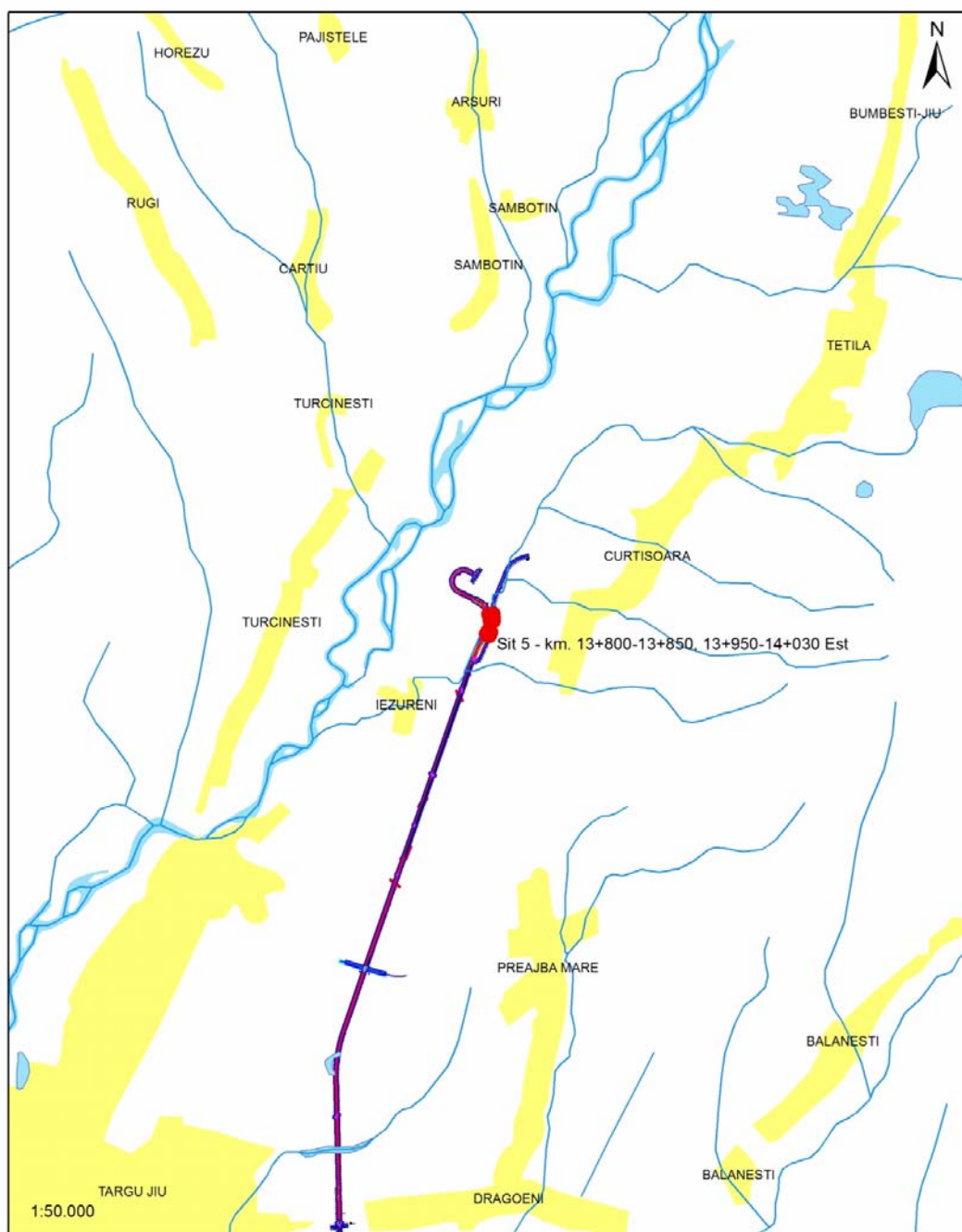
În ce privește ceramica medievală, în ciuda numărului redus al materialelor descoperite, aceasta se diferențiază în două loturi distincte. Un prim lot, cu ceramică ce aparține în special categoriei uzuale, lucrată la roata cu turație medie sau rapidă și confecționată din pastă omogenă. Arderea este completă, de bună calitate, iar cromatica variază de la brun-cărămiziu, la brun închis și negru. Ca forme, remarcăm prezența unor carafe cu gura trilobată, a capacelor și a „oalei-borcan”, cu buza simplă sau profilată. Referitor la ornamente, distingem șirurile de impresiuni oblice, fasciculele de linii fin incizate și canelurile înguste, toate acestea dispuse orizontal. Mai remarcăm de asemenea, un fragment lucrat din pastă fină, bine omogenizată și arsă, acoperite cu o angobă roșie, descoperit în complexul Cx46.

Cel de-al doilea lot cuprinde o ceramică lucrată la roata rapidă, din pastă omogenă, cu degresant atent selecționat (nisip fin) și ardere completă, de bună calitate. Cromatica acesteia variază între cărămiziu și brun închis. Motivele ornamentale, dispuse orizontal, pe umărul sau pe corpul vaselor, constau din linii pictate cu angobă albă, având grosimi variabile.

În cadrul acestor materiale se evidențiază în mod cert, o pipă din lut. Piesa, aproape întreagă, a fost descoperită în complexul Cx4. Aceasta are culoarea neagră, găvanul mic, rotund, fiind decorată aproape în întregime cu motive geometrice incizate. Inelul este proeminent și decorat cu caneluri oblice, care dau un aspect de torsadă.

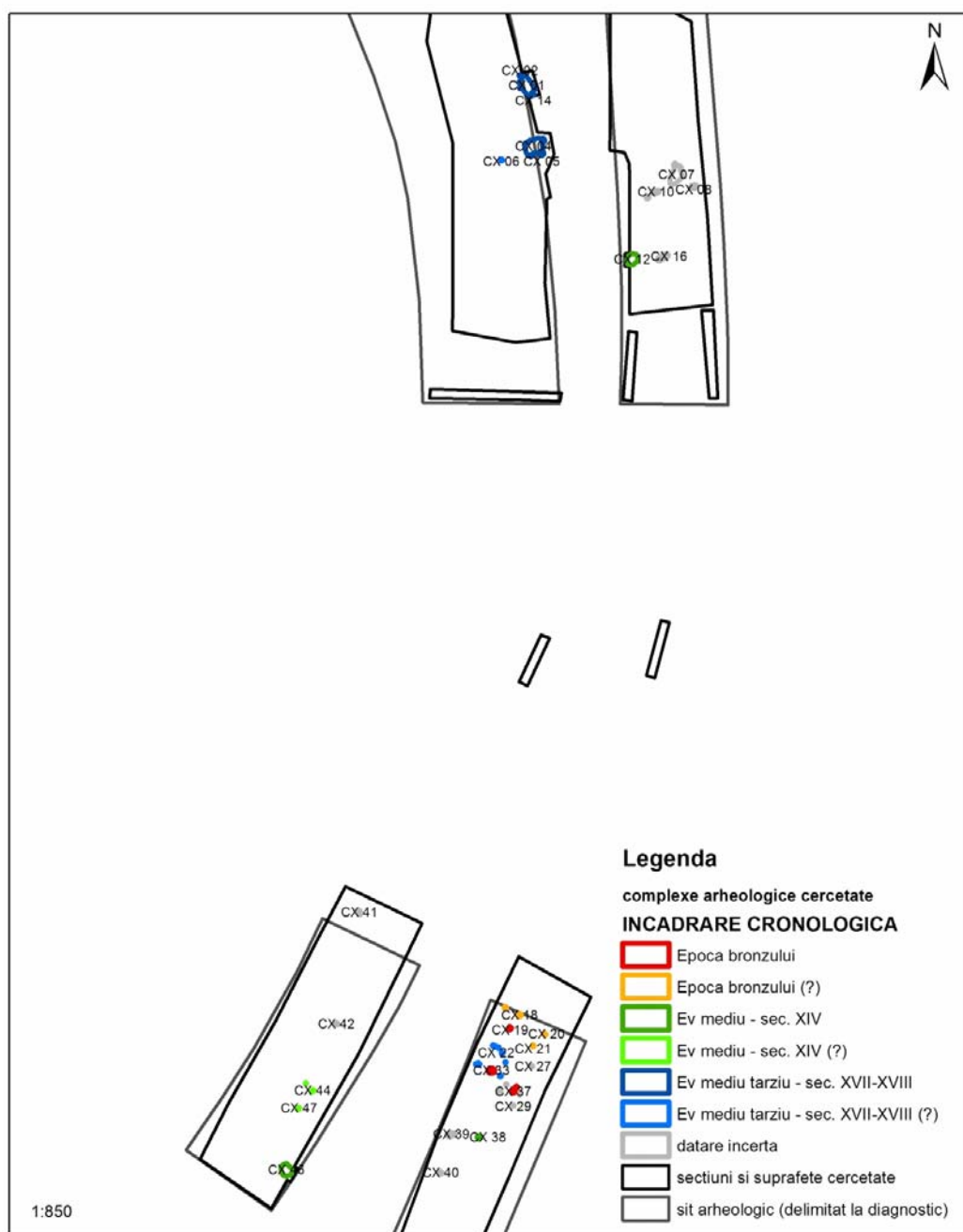
În încheiere amintim că în cele patru suprafețe decopertate au fost cercetate arheologic 48 de anomalii dintre care, 44 au fost confirmate ca fiind de natură antropică. Distribuția acestora pe suprafețe este următoarea: opt au fost descoperite în Su 1; șapte în suprafața Su 2; 24 în Su 3; 6 în suprafața notată cu indicativul Su 4. Din punct de vedere cronologic, situația se prezintă în felul următor: Epoca bronzului = 8; Ev mediu, sec. XIV = 6; Ev mediu, sec. XVII-XVIII = 15; complexe cu datare incertă = 15.

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 5 - km. 13+800 - 13+850, km. 13+950 - 14+030 Est. Plan de încadrare în zonă 1:50.000

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 5 - km. 13+800 - 13+850,
km. 13+950 - 14+030 Est.

Plan general. Încadrare cronologică a complexelor cercetate

Pl. 1. Iezureni, „Lunca Iezurenilor“, materiale arheologice.

Situl numărul 6.

Ultimul sit cercetat de noi, se află la est de localitatea Romanești, în punctul ”Lunca Romanești,, fiind amplasat între km 0+780 - 0+850 și km 0+950 - 1+200 Est,, iar ulterior, datorită descoperirilor rezultate ca urmare a supravegherii arheologice din apropiere, până la km 0+550. Din punct de vedere geografic, situl este amplasat în lunca inundabilă a văii Amaradia, pe o serie de grinduri a căror elevație este de doar 1,2-1,5 m față de restul zonei. Aici este un pârau regularizat recent, ce suprapunea un curs de apă fosil, cu o lățime de cca. 60 m, colmatat încă din vechime, dar activ în antichitate. Întreaga suprafață a sitului (13.333 m.p.), inclusiv zona fostului curs de apă, a fost cercetată arheologic, aici realizându-se o suprafață de decopertă, notată de noi cu indicativul Su 1. Suprafața de cercetare cu o elevație ce variază între 187 și 190 m față de nivelul mării, se întinde pe o lungime de 420 m și o lățime variabilă, determinată de variația amprizei viitoarei șosele de centură, cuprinsă între 19 și 22 m.

Hidrografia zonei este astăzi una destul de săracă, valea Amaradia, aflată la cca. 500 m vest de sit, fiind cea mai apropiată și mai importantă sursă de apă. La sud de sit, la cca. 200 m, se afla în trecut un alt curs de apă, Amaradia Seacă/Căcecea, al cărui curs a fost și el regularizat . Mai trebuie spus și faptul că inundațiile din trecut au lăsat aici un strat consistent de aluviuni, fapt care a contribuit și el la buna conservare a sitului.

Decopertarea mecanică s-a oprit pe nivelul sterilului arheologic, descoperit între 0,50 și 0,80-0,90 m, adâncime care a permis conturarea complexelor arheologice. Pe alocuri, în zona fostei văi din antichitate, s-a coborât cu o secțiune de control, până la adâncimea de 2 m. Ulterior, ca urmare a descoperirilor rezultate ca urmare a supravegherii arheologice din apropiere (km 0+550), coroborate cu rezultatele diagnosticului arheologic din luna noiembrie 2014 și cu datele unei lucrări similare, realizată în proximitate în iulie 2015, s-a constatat o extindere a vestigiilor acestui sit, spre est. Aceste noi vestigii au fost descoperite la o distanță de cca. 120 m față de nucleul principal al sitului, despărțite fiind de o altă albie fosilă, activă în antichitate. Locuirea din acest punct a fost acoperită spre vest de un strat consistent de aluviuni, care au ridicat cota actuală a terenului. Acest strat aluvionar, pe alocuri cu o grosime de peste 1 m, a suprapus locuirea getică, conservând-o. Aici a fost deschisă o nouă suprafață de decopertă (notată Su 2), pe alocuri coborându-se cu excavația până la -1,20 m adâncime. Excepție fac zonele vechiului curs de apă, unde sterilul coboară mai mult, astfel că, săpătura noastră de control s-a adâncit între -1,40 și 2 m. Îndepărtarea straturilor de sol până la nivelul de conturare, s-a făcut prin decopertări succesive de cca. 0,20 m adâncime pe strat de decopertă și pe segmente de aproximativ 10 x 4-6 m. Singura prezență constantă evidențiată de noi, a fost prezența nivelului de inundație, care acoperă întreaga suprafață cercetată. Sub acest strat, pe alocuri, s-a constatat existența unui nivel de cultură, cu grosimi și cromatică variabilă.

Din totalul de 274 de complexe cercetate, dorim să atragem atenția și asupra câtorva care conțin resturi ale focului (cărboni, cenușă) sau obiecte asociate lui (fragmente din lipitura unor vetre), acestea reprezentând probabil dovezi ale unor practici care depășesc sfera profană. Descoperiri similare din lumea daco-getică au fost interpretate drept dovezi ale practicării cultului vetrei și al focului. Prezența râșniței din Cx54 sau a vaselor întregi și întregibile în complexe precum Cx145, Cx159, Cx228 sau Cx237, pot să reprezinte dovezi ale unor ritualuri agrare sau de altă natură. Complexele notate de noi cu indicativele Cx3 și Cx59, care conțineau multă ceramică fragmentară, parțial arsă secundar, pot fi considerate drept locuri de depozitare a resturilor unor banchete funerare, nelipsind analogiile în acest sens.

Descoperirile atribuite **culturii Coțofeni** din Bronzul timpuriu, constau aproape exclusiv din ceramică, în marea ei majoritate aflată în stare fragmentară astfel încât nu putem să ne pronunțăm cu certitudine asupra tuturor formelor. Distingem totuși prezența străchinilor și a castroanelor, a vaselor de uz comun și, mai rar, a amforelor sau a ceștilor. Ceramica de uz comun este net superioară, cantitativ, celei fine, de bună calitate.

Decorul cel mai frecvent este cel incizat, întâlnindu-se într-o motivistică destul de variată, printre care amintim aici inciziile de tip „căpriori” și „ramuri de brad”, care par să domine, benzile incizate sau „triunghiurile îngropate” ș.a. În numeroase cazuri, ornamentele de tip ramuri de brad apar asociate cu șiruri de impresiuni suprapuse, dispuse pe buza unor vase sau cu aplicații plastice de tip „boabe de linte”. Se cuvine să mai menționăm că decorul realizat prin canelura apare extrem de rar, fiind documentată într-un singur caz. Barbotina este documentată prin mai multe fragmente ce par să aparțină aceluiași vas. La acestea se adaugă canelura, benzile incizate, „triunghiurile îngropate”, decorul realizat cu pieptenele (Kammstrich), striurile și nervurile în relief. Triunghiurile îngropate realizate prin incizii late, asociate uneori cu șiruri de impresiuni suprapuse, debutează încă din faza Coțofeni I, păstrându-se aproape neschimbat pe tot parcursul celor trei etape evolutive ale acestei culturi. Canelura, aplicațiile plastice de tip „boabe de linte” și nervurile în relief, se numără de asemenea printre caracteristicile ornamentelor din fazei incipiente. O parte din elementele apar însă și în descoperiri din faza târzie din NE Olteniei.

Tot aici s-ar înscrie și primele materiale decorate cu șnurul fals, însă opiniile specialiștilor nu sunt în deplină concordanță. Decorul realizat cu pieptenele în tehnica Kammstrich, apare printre descoperirile fazei Coțofeni II de la Herculan-Peștera Hoților sau, mai recent, la Vințu de Jos-Deasupra Satului, la nivel Coțofeni Ia.

Prin urmare, având în vedere datele de mai sus, coroborate cu lipsa decorului cu împunsături succesive, specific fazelor mai evolute și prezența fragmentului decorat în tehnica șnurului fals, plasează descoperirile noastre faza Coțofeni I sau cel mai târziu la începutul fazei următoare.

Deosebit de important este și un fragment de plastică antropomorfă, mai precis un fragment dintr-o statueta cu cap discoidal, neornamentată.

Puține la număr, însă nu lipsite de interes, sunt descoperirile **culturii Verbicioara** din Bronzul mijlociu. Acestea, ca și în cazul anterior, sunt reprezentate prin complexe cu un inventar în care predomină ceramica fragmentară, cu excepția complexului Cx33, unde s-au descoperit și vase întregi sau parțial întregibile. Lipsesc piesele din metal sau piatră și oasele de animale, iar chirpiciul ars apare în cantități neglijabile.

Revenind la analiza formelor și ornamentelor ceramicii Verbicioara din acest sit, trebuie subliniat încă din start aspectul său destul de unitar. Striurile sunt considerate elemente timpurii, de tradiție Gornea-Orlești sau chiar mai vechi, analogiile acestui decor fiind destul de numeroase. O datare asemănătoare o au și vasele uzuale, decorate cu grupe de linii incizate, dispuse vertical, uneori asociate cu brâuri crestate sau alveolate pe buză. Vasele de tip amforă, cu corpul bombat, decorate pe umăr sau în zona diametrului maxim cu șiruri de impresiuni alungite, simple sau încadrate de linii incizate dispuse vertical, întrerupte de mici proeminențe de la care pleacă grupe de linii verticale. Acestora le urmează vasele cu corpul sferic, de tip amforetă sau vasele „clepsidră” cum mai sunt ele numite., din care se păstrează un exemplar întreg și două fragmentare. Ceștile, de diverse forme și dimensiuni, majoritatea întregi sau întregibile, sunt și ele prezente în așezarea de la Romanești. Una dintre acestea, cu corpul ușor arcuit spre interior, este realizată printr-o tratare superficială a suprafețelor. Decorul său constă din striuri dispuse oblic și redată într-o manieră neîngrijită. Ce-l de-al doilea exemplar, păstrat întreg, are corpul ușor bombat, gâtul tronconic și buza decorată cu un brâu crestă. Decorul constă din grupe de câte două linii verticale, realizate prin incizie, dispuse de-o parte și de alta a micilor proeminențe, la o oarecare distanță. Două șiruri de impresiuni mici oblice de tip „boabe de grâu”, dispuse orizontal, înconjoară vasul, unul în zona diametrului maxim, legând proeminențele între ele, iar celălalt în partea superioară. Un alt șir similar pornește vertical din zona de sub toarte. Ceașca a suferit parțial o ardere secundară. Toarta pleacă de la nivelul buzei și se unește cu corpul vasului în zona de contact a gâtului cu corpul. Analogii apropiate acestui tip de ceașcă mai provin de la Locusteni și Cârcea. Ceștile simple, cu corpul ușor bombat, gâtul tronconic și buza decorată cu un brâu crestă sunt apariții destul de rare în mediul Verbicioara, singurul exemplar asemănător provenind din așezarea eponimă.

Așa cum se poate vedea, toate analogiile de mai sus aparțin orizontului timpuriu al culturii Verbicioara (fazele I-III), acesta constituind și momentul la care se datează descoperirile noastre.

Cea de-a treia etapă de locuire și cea mai importantă prin numărul mare de complexe descoperite, prin diversitatea lor și a inventarului, este cea **getică din La Tène-ul târziu**. Cronologic, evoluția particulară a fiecărui complex arheologic cercetat, nu poate avea decât un caracter tranzitoriu. La aceasta se adaugă însă și cvasi-inexistența elementelor de inventar special, cu valoare cronologică ridicată. În rândul acestor ultime categorii de piese, se remarcă în primul rând cele din pastă de sticlă. Atât brățelele cât și mărgelile descoperite aici, reprezintă probabil importuri din mediul celtic, așa cum sunt considerate unele dintre descoperirile de

acest fel din mediul daco-getic. Contactele zonei cu celții din spațiul intracarpatic, nu reprezintă manifestări singulare, cel mai apropiat exemplu fiind mormântul de la Telești, unde apar și analogii pentru podoabele noastre din pastă de sticlă. Această descoperire a fost datată în a doua jumătate a sec. III a. Chr. și începutul sec. II a. Chr., în timp ce, piese similare din arealul daco-getic, se înscriu între sec. II-I a. Chr.. Tot din apropiere, mai cităm ca analogie, un fragment de brătară, descoperit în așezarea de la Spahii (Turburea). Piese din pastă de sticlă, în special mărgelile, sunt bine cunoscute în mediul getic de la sud de Carpați, astfel că, menționăm aici doar câteva descoperiri precum cele de la Socu-Bărbătești, Conțești, Zimnicea, Popești și lista poate continua. Un lot destul de numeros de astfel de podoabe provine din spațiul intracarpatic, din fortificația de la Tilișca, alte piese apărând sporadic și în unele așezări de pe cursul mijlociu al Mureșului.

O piesă deosebit de importantă pentru datarea locuirii getice din acest punct este toarta de cană din bronz, descoperită în Cx74. În ciuda stării sale fragmentare, ea poate fi încadrată în categoria cănilor bitronconice de tip Piatra Neamț, cu analogii la Bâta Doamnei și în nord-vestul României, la Șimleu Silvaniei. În zona lor de origine (spațiul nord italic), astfel de căni se datează între 125/120 – 50 a. Chr., în timp ce, piesele din Dacia preromană, pătrund aici încă din prima jumătate a sec. I a. Chr..

Vasele borcan, reprezintă o apariție comună în așezările geto-dacice din spațiul intra și extracarpatic, din sec. II a. Chr. – I p. Chr., continuând să fie utilizat chiar și după cucerirea romană. O deosebită importanță, prin caracterul său de unicat, o reprezintă vasul cu reprezentări animaliere. Acesta are corpul arcuit și buza îngroșată, fiind prevăzut cu proeminente-apucători, de forma unor reprezentări zoomorfe, unite între ele cu brâuri alveolate dispuse în arcadă, din care pornesc altele, verticale. În partea superioară, care se păstrează cel mai mult, decorul constă din pastile aplicate dezordonat. Proeminențele redau stilizat imaginea unor animale domestice din specia ovicaprinelor (berbec și oaie), iar decorul din pastile sugerează lâna acestora. O parte din elementele sale speciale de decor își găsesc însă analogii în arealul daco-getic. Ne referim aici în primul rând la reprezentările animaliere în general și la cele de ovicaprine în particular, dintre care, cele mai numeroase exemple provin de la Brad, ele nefiind însă manifestări singulare. În ce privește decorul realizat din pastile aplicate, acesta este unul nu foarte răspândit, găsindu-și analogii la Piscu Crăsani, Poiana (sec. I a. Chr.) și pe ce ceramica din Muntenia (aici sec. II a. Chr. - I. p. Chr.) și din spațiul intracarpatic.

Vasele dacice de provizii, lucrate la roată, își au originea în exemplarele de tip pithos din lumea grecească, datându-se pe parcursul sec. I a. Chr. - I p. Chr..

Străchinile tronconice lucrate cu mâna sau la roata olarului, sunt apariții comune în mediul geto-dacic, fiind lipsite de valențe cronologice ridicate. Excepție fac exemplarele cu buza invazată, prevăzute cu proeminente întoarse în jos, considerate de tradiție hallstattiană, cu o datare pe parcursul sec. V-IV a. Chr. și IV-III, continuând să existe pe tot parcursul sec. II-I a. Chr.. Trebuie spus însă că acestora din urmă le lipsesc proeminențele, fapt care ne determină, în ciuda asocierii vaselor noastre cu ceramică la roată, pledăm pentru o datare pe parcursul

sec. III a. Chr. sau, cel târziu prima jumătate a sec. II a. Chr. Fațetare buzei fructierelor lucrate cu mâna, este considerate de unii autori drept o caracteristică timpurie a ceramicii dacice din Transilvania, datată între sec. III a. Chr. – prima jumătate a sec. II a. Chr.. La sud de Carpați, tehnica fațetării continuă să fie utilizată și în perioada sec. II-I a. Chr., după cum o dovedesc exemplarele descoperite la Spahii sau Vadu Anei, pentru a cita doar câteva exemple.

Cana lucrată cu mâna, cu toartă ușor supraînălțată, cu nodozități, își găsește bune analogii la Sebeș, Brad și în alte așezări similare, datându-se pe parcursul sec. II a. Chr..

După unele opinii, vasele de tip kantharos din mediul geto-dacic sunt forme de inspirație elenistică preluate însă din olăria celtică. Astfel de vase au o datare destul de largă, fiind utilizate din a doua jumătate a sec. al II a. Chr. pe tot parcursul sec. I a. Chr.. Printre analogiile kantharoi-ului modelat cu mâna menționăm descoperirile din dava de la Grădiștea, datate în sec. I a. Chr. și exemplarul de la Sighișoara (sfârșitul sec. I a. Chr. și pe parcursul sec. I p. Chr.).

Descoperirile așa-numitei cești dacice sunt mult prea numeroase pentru a le mai cita aici, fiind specifice majorității așezărilor geto-dacice din faza clasică, continuându-și existența și în epoca romană. Acest lucru ne-o dovedește descoperirile din castrele de la Bumbești Jiu și Cătunele, pentru a le cita doar pe cele mai apropiate. În schimb, motivul „brăduțului”, interpretat de unii autori ca simbol al arborelui vieții, apare destul de rar pe astfel de recipiente.

Vasul strecurătoare din Cx171 își găsește bune analogii în centre precum Popești, Poiana sau în alte așezări din faza clasică.

Amforele având toarte cu profil unghiular sunt specifice lumii rhodiene de la sfârșitul sec. III a. Chr. până în sec. I a. Chr.. Amforele de Rhodos domină numeric descoperirile de acest tip din spațiul getic. Exemplarul nostru, prin analogie cu alte produse asemănătoare, se înscrie în ceea ce specialiștii numesc drept imitație locală a amforelor rhodiene. Acestea sunt produse în zona Munteniei, având legătură cu comerțul cu vinuri. Datarea amforelor de producție locală cu ștampile anepigrafe se înscrie pe parcursul sec. II – I a. Chr., activând aproape în paralel cu vasele rhodiene pe care le imită. Datarea propusă pentru aceste amfore jalonează, în opinia noastră și etapa de locuire getică din așezarea noastră, cu posibilitatea ca începuturile sale să se plaseze chiar de la sfârșitul sec. III a. Chr.

În ciuda numărului mare de complexe cercetate, trebuie să remarcăm totuși sărăcia pieselor speciale, din metal sau sticlă. Din acest ultim material menționăm patru obiecte de podoabă, toate păstrate în stare fragmentară. Două astfel de piese reprezintă brățări, dintre care una provine din complexul Cx210, iar cea de-a doua, descoperită în pământul excavat din suprafața Su 1, provine probabil din stratul de cultură. Primul fragment este confecționat din pastă de sticlă de culoare maronie, având un decor care constă din aplicații albe. Cel de-al doilea fragment este confecționat din pastă de sticlă de culoare albastră, având o parte mediană bine reliefată, ce imită torsiunea și nervuri pe laturi, decorate cu aplicații albe. Tot din pastă de sticlă sunt confecționate și cele două mărgelile cu „ochi”, de mici dimensiuni, păstrate fragmentar. Una dintre acestea a fost descoperită în

Cx245, iar cea de-a doua, provine din pământul excavat al suprafeței Su 1. Astfel de piese, sunt asociate în general cu inventare funerare specific feminine, fapt postulat și pentru descoperirile similare din așezările dacice. Însă descoperirile recente de la Hunedoara, unde mărgelile din pastă de sticlă apar atât în mormintele unor bărbați, cât și în inventare funerare feminine, vin să contrazică afirmația de mai sus.

Piesele din metal descoperite în această așezare, sunt destul de rare și, în marea lor majoritate, deosebit de prost păstrate. În rândul pieselor din bronz menționăm câteva fragmente din resortul unei fibule descoperite în Cx74, alături de toarta, ruptă din vechime, a unei căni bitronconice. Tot din același metal, însă imposibil de încadrat tipologic și cronologic, mai menționăm un fragment de tablă din bronz, descoperit în complexul Cx210 și un altul, sub forma unui mic bulgăre diform, ce provine din pământul excavat al suprafeței Su 1. Acesta pare să reprezintă un rest de prelucrare a bronzului, atestând indirect, prezența acestui meșteșug în așezarea noastră.

Prelucrarea fierului este și ea atestată pe baza unei lupe din acest metal, descoperită în complexul Cx62, a zgurii din Cx58 și a unui rest de topire, din pământul excavat al Su 1. Cu toate acestea, piesele descoperite aici sunt deosebit de puține. Din contexte clare provine un obiect diform și deosebit de corodat, descoperit în complexul Cx119 și o mică lamă de cuțit, puternic corodată, ce nu a putut fi prelevată (din Cx229). La acestea se adaugă alte două fragmente, descoperite în pământul excavat al suprafeței Su 1, care provin din stratul de cultură.

Uneltele și ustensilele din piatră sunt, la rândul lor, deosebit de puține. În rândul lor se remarcă o lamă din silex, probabil preistorică, descoperită însă în groapa Cx3, o cută fragmentară din Cx147, realizată dintr-o gresie de bună calitate, cu fețele ușor concave datorită utilizării îndelungate, o altă cută, realizată însă dintr-o banală piatră de râu, de formă alungită, ce provine din Cx154 și câteva râșnițe întregi sau fragmentare, ultimele de factură getică.

Oasele de animale sunt deosebit de puține și de prost păstrate, solul acid al zonei făcându-le uneori imposibil de prelevat. Resturi de dentiție (de cal și porc) și din oasele unor rumegătoare de talie mare (probabil vite), au apărut în complexe precum Cx43, Cx136, Cx156, Cx161, Cx182, Cx226 și Cx236.

Prezența unor „fusaiole” din lut, în câteva dintre complexele getice, chiar dacă în număr destul de redus, relevă existența unor activități de tip tors și țesut. Lipsa perforației la una dintre piesele de formă similară, cum este cea din complexul Cx236, ne îndeamnă să nu excludem utilizarea acestora și în alte scopuri.

Tot în rândul pieselor din lut, demn de remarcat este și un fragment de creuzet, de formă alungită, ce poartă urme de utilizare, descoperit în complexul Cx57.

Pe lângă cele de mai sus, o mare parte a inventarului arheologic descoperit în complexele din situl de la Romanesti, este constituită din fragmente de chirpici ars, unele deosebit de masive și lipitură de vatră. Acestea din urmă sunt atestate atât

sub forma unor vetre fixe, dispuse direct pe sol, cât și sub formă mobilă, cu gardină înaltă și cu picioare trompetiforme în unele cazuri.

Ceramica, sub aspectul tehnicii de confecționare, (dominare netă a categoriei de uz comun), este lucrată cu mâna, în dauna ceramicii fine și semifine, mai slab reprezentate. Forma cea mai frecvent întâlnită aici o reprezintă vasul borcan, cu buza rotunjită, uneori răsfrântă spre exterior, fundul drept și corpul arcuit. Acest tip de vas este modelat cu mâna, din pastă degresată cu nisip și pietricele. Arderea sa, de tip oxidant, a dus la o cromatică destul de săracă în expresie, dominată în special de cărămiziu sau de diferite nuanțe de brun. Decorul său, destul de variat, constă din: Butoni cilindrici, simpli sau alveolați; proeminențe aplatizate, simple sau alveolate; brâuri simple sau alveolate, dispuse în arcadă sau bastonașe întoarse, asociate în general cu butoni sau cu proeminențe de tipul celor de mai sus; linii incizate, dispuse orizontal, vertical, în semicerc, ondulat sau sub formă de „brăduț”; striuri verticale sau dispuse dezorganizat pe corpul vaselor; șiruri de alveole dispuse orizontal sau ondulat.

O altă categorie ceramică, importantă mai ales prin unele exemplare păstrate aproape întregi, o reprezintă vasele de provizii. Cele lucrate cu mâna, din pastă degresată cu nisip, au suprafețele bine netezite sau chiar lustruite la exterior. În privința formelor ce pot fi reconstituite avem: vase cu gura răsfrântă spre exterior și corpul alungit, de mari dimensiuni, prevăzut cu mici proeminențe conice în jumătatea superioară a diametrului maxim și vase cu corp bitronconic și gura evazată. De asemenea, acestei categorii îi pot fi atribuite și câteva fragmente ale unor vase lucrate la roata olarului, din pastă fină sau semifină. Printre acestea se numără: un fragment dintr-un vas de mari dimensiuni, descoperit în Cx221, decorat cu linii incizate, dispuse orizontal ce încadrează linii ondulate; fragmente dintr-un vas cu buza orizontală și fundul inelar din Cx130; fragmente din peretele unui vas de mari dimensiuni, cu fundul inelar, descoperit în Cx215. Nu în ultimul rând, mai menționăm aici un vas de mici dimensiuni, utilizat probabil la păstratul lichidelor, care provine din complexul Cx160. Vasul are fundul inelar și un decor compus din linii incizate, dispuse orizontal ce încadrează linii ondulate.

O altă formă de vas ce apare frecvent în așezarea noastră este strachina. Exemplarele lucrate cu mâna, sunt realizate în general din pastă semifină, având culoarea cărămizie sau brun-negricioasă. Din punct de vedere tipologic regăsim străchini cu buza invazată, prevăzute în unele cazuri cu proeminențe întoarse în jos, dispuse sub diametrul maxim și străchini tronconice, cu buza îngroșată, răsfrântă spre exterior și umăr proeminent. Exemplarele lucrate la roată sunt puțin numeroase și deosebit de fragmentare. Ele sunt realizate din pastă fină, cenușie, brun-roșatică sau cărămizie. Ca și caracteristici, vasele de acest tip prezintă buza îngroșată, răsfrântă spre exterior și umărul proeminent, având cel mai probabil corpul tronconic.

O categorie înrudită este cea a străchinilor cu picior înalt, cunoscute drept fructiere. Vasele de acest tip sunt destul de puține printre descoperirile noastre și deosebit de fragmentare. Putem spune totuși că această formă există atât în varianta lucrată cu mâna, cât și la roată. Din prima categorie, confecționată din pastă

semifină, de culoare brun-negricioasă, se distinge un exemplar cu buza fațetată, descoperit în complexul Cx74. Cele la roată au pastă fină, de culoare cenușie, buza puțin lățită și piciorul scund, așa cum sugerează fragmentele din Cx147 și Cx168. Cănille reprezintă apariții sporadice în situl de la Romanești. Cele realizate cu mâna, sunt lucrate din pastă semifină, de culoare neagră la exterior, ușor lustruite. Forma lor este bitronconică, iar toarta, la singurul exemplar păstrat întreg, este puțin supraînălțată și prevăzută cu nodozități în partea superioară. Cele lucrate la roată, din pastă fină, cenușie, sunt toate imposibil de reconstituit ca formă și dimensiuni, păstrându-se extrem de fragmentar. Doar câteva toarte în bandă lată, cu marginile îngroșate, trădează prezența acestor vase în inventarul așezării noastre.

Ca și în cazul precedent, următoarea categorie, cea a vaselor de tip kantharos, sunt deosebit de puține și fragmentare. Demne de remarcat sunt două exemplare parțial întregibile, dintre care unul, lucrat cu mâna, din pastă de culoare neagră, decorat cu linii lustruite dispuse în unghi și un altul lucrat la roată, din pastă fină, cenușie.

Mult mai numeroase sunt însă descoperirile așa-numitei cești dacice (cățuia) sau cești opaiț. Exceptând vasul din Cx115, lucrat mai îngrijit, restul exemplarelor sunt modelate din pastă grosieră, netezită superficial și incomplet arsă. Revenind la ceașca menționată mai sus, trebuie spus că aceasta are suprafețele bine netezite, fiind decorată cu motive incizate („brăduț”) inclusiv pe toartă. Utilizarea lor la iluminat, idee consacrată în literatura de specialitate, este susținută de prezența urmelor de funingine din interiorul ceștii descoperită în locuința Cx266. Capacele de vase sunt deosebit de puține și fragmentare. Se remarcă aici, fragmente dintr-un vas lucrat cu mâna, de forma unei calote semisferice, prevăzut cu un buton tronconic și un fragment prevăzut cu un prag masiv și toarte ce imită torsiunea. Acest ultim vas, este lucrat la roată, din pastă cenușie, de bună calitate. În zona toartei prezintă o perforație realizată după ardere, menită probabil să folosească la atârnatul său cu ajutorul unei sfori.

Ca și în cazul precedent, strecurătorile constituie apariții rare între descoperirile noastre. Lucrate cu mâna sau la roată, ultimele din pastă fină, cenușie sau roșiatică, prin starea lor fragmentară, permit puține considerații asupra formei. Excepție face vasul parțial întregibil din Cx171, cu partea inferioară de formă conică, umăr bine marcat și gât înalt, terminat printr-o buză ușor evazată.

O ultimă categorie ceramică pe care o discutăm aici este cea a amforelor „locale”, reprezentată în cazul nostru prin două fragmente de toarte. Unul dintre acestea este simplu, lucrat din pastă degresată cu nisip cu granulație mică, brun-negricioasă, arsă incomplet. Cel de-al doilea fragment, este lucrat din pastă fină, cu mult nisip și mică în compoziție, bine arsă, de culoare cenușie la exterior. Toarta are secțiune aproape circulară, profil unghiular și o șampilă anepigrafă, dreptunghiulară, situată în partea superioară.

Ultimul orizont de locuire cercetat de noi în situl de la Romanești aparține, **epocii migrațiilor**. Inventarul arheologic descoperit în puținele complexe de acest fel constă, într-o proporție destul de însemnată, din ceramică modelată cu mâna, la care se adaugă un fragment din partea inferioară a unei râșnițe (meta) din tuf

vulcanic, o fusaiolă de dimensiuni reduse și un fragment dintr-o tavă masivă din lut, similară vetrelor portative.

Forma caracteristică pentru ceramică este oala-borcan cu buza răsfrântă spre exterior („buza în S”) și ornamente, în câteva cazuri, de tip alveole sau creștături. Unele fragmente, au în compoziția pastei, paiete mici de mică sau cioburi pisate. Arderea este oxidantă și incompletă, iar suprafețele sunt superficial netezite. Toate aceste caracteristici tehnice, de calitate inferioară, au dus la o fragmentare excesivă a materialului ceramic. Ceramica lucrată la roată înceată, decorată cu linii orizontale și linii dispuse în val se regăsește printre altele, în descoperirile de la Dulceanca și Gropșani. Și tot de la Dulceanca mai putem cita analogii pentru tăvițele (numite și tipsii sau tigăi) pe care unii autori le consideră specifice culturii slave. Un interesant reper cronologic pentru descoperirile noastre o constituie dispariția acestui tip de vas din repertoriul ceramicii din Muntenia secolului VII. Tăvile masive din lut, similare vetrelor portative, din mediul slav, sunt legate probabil de prepararea/uscarea cerealelor pentru depozitarea lor în gropi. Analogii apropiate avem tot la Dulceanca, de unde provin și destul de numeroase fragmente de ceramică lucrată la roata rapidă.

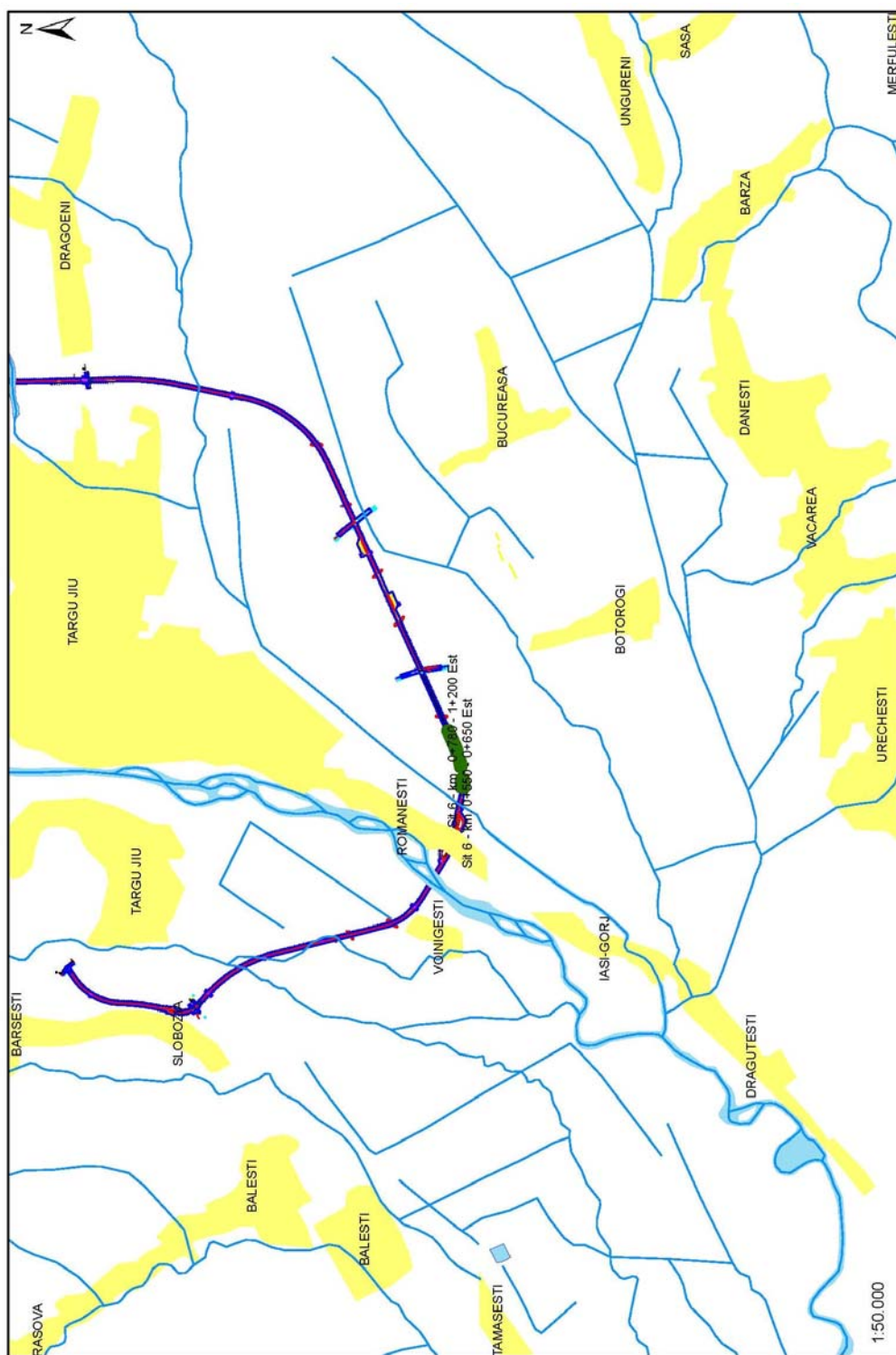
Alături de ceramica amintită mai sus, s-au descoperit și vase miniaturale și tăvițe. Cât privește prima categorie, acestea au buza răsfrântă spre exterior. Vasele miniaturale sunt reprezentate printr-un exemplar întreg, netezit superficial, înalt de 7,7 cm și cu o deschidere la gură de 5 cm. Forma sa imită în mod evident vasul-borcan cu buza ușor răsfrântă spre exterior.

În categoria tăvițelor includem două mici fragmente descoperite în complexele Cx14 și Cx15, care par să aparțină aceluiași vas. Acestea sunt lucrate din pastă de calitate inferioară, degresată cu nisip, slab netezită și arsă oxidant. Marginea lor este joasă și ușor arcuită. Ele se păstrează sub forma unor fragmente de dimensiuni reduse, fapt ce permite o reconstituire a diametrului inițial al vasului.

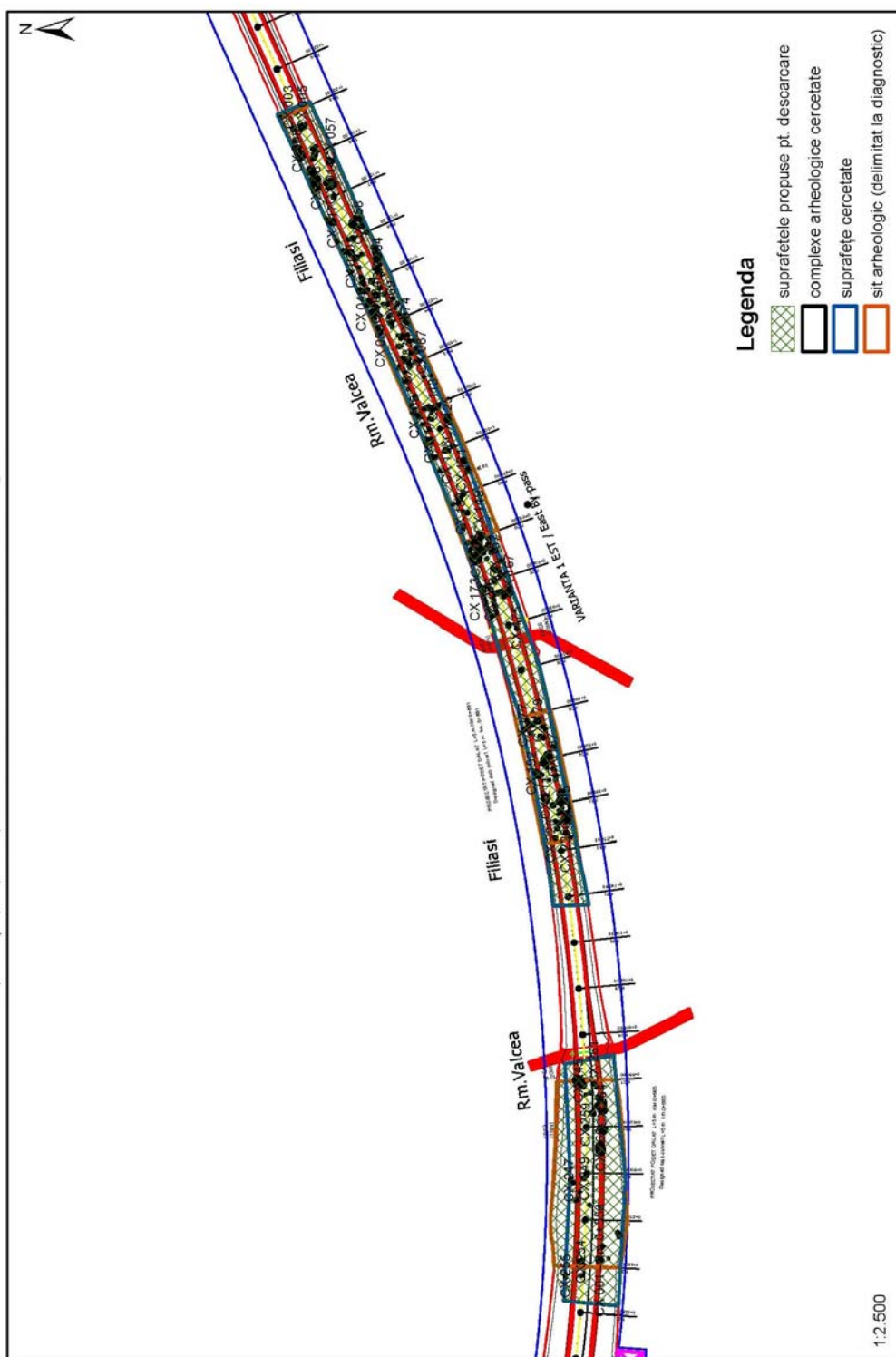
Ceramica realizată cu ajutorul roții olarului cu turație înceată și medie, variază din punct de vedere calitativ, mai ales datorită compoziției pastei. Decorul acestora constă din fascicule de linii orizontale ce alternează cu altele de tipul liniilor în val. Ceramica lucrată la roata rapidă este slab reprezentată în această așezare, din complexul Cx14 și Cx255 provenind singurele fragmente de acest fel. Unul dintre ele provine de la un vas de dimensiuni reduse, lucrat din pastă fină, cenușie, decorat cu mici nervuri în relief, dispuse orizontal. Cel de-al doilea, lucrat de asemenea din pastă fină, degresată cu microprundișuri, este nedecorat și prezintă la interior canelurile (coastele) datorate turației rapide a roții.

Analogii pentru ceramica din așa-numitul tip Korceak, vehiculat de slavi este prezentă și într-o serie de așezări precum București, Sărata Monteoru sau Dulceanca, la care mai putem adăuga câteva descoperiri recente din nordul Olteniei. Alveolele sau creștăturile pe buza unor vase similare sunt caracteristice culturii slave întâlnindu-se, încă din sec. VI, pe spații geografice largi. În concluzie, pe baza analogiilor de mai sus, considerăm că ultimul orizont de locuire al așezării de la Romanești se datează în sec. VI-VII și poate fi atribuit mediului cultural Ipotești-Ciurelu-Cândești.

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 6 - km. 0+550 - 0+650, 0+780 - 1+200 Est.
Plan de încadrare în zonă 1:50.000

Varianta de ocolire a mun. Târgu Jiu. Sit arheologic 6 - km. 0+550 – 0+650, 0+780 – 1+200 Est.
Suprafața propusă pentru descărcare de sarcină arheologică

1

2

3

4

5

6

7

8

Bibliografie

Alexandrescu 1984: V. Alexandrescu, *Habitatul urban din Oltenia. Considerații geografice asupra structurii teritoriale*, în Terra, XVI, 2, 1984.

Berciu 1961, D. Berciu, *Câteva probleme ale culturii Verbicioara*, în SCIV, XII, 2, 1961, p. 227-239.

Calotoiu 2002: Gh. Calotoiu, *Prima epocă a fierului în nordul Olteniei*, Târgu Jiu, 2002.

Calotoiu 2010: Gh. Calotoiu, *Cultura Verbicioara în județul Gorj*, în Buridava, VIII, 2010, p. 60-83.

Calotoiu 2012: Gh. Calotoiu, *Civilizații milenare în Gorj. Epocile bronzului și fierului*, Târgu-Jiu, 2012, p. 41-77.

Chicideanu, Gherghe 1981: I. Chicideanu, P. Gherghe, *Săpăturile arheologice de la Călugăreni (jud. Gorj)*, în MCA, XV, 1981, p. 103-107.

Ciugudean 2011: H. Ciugudean, *Periodizarea culturii Gáva în Transilvania în lumina noilor cercetări*, în Apulum, 48, 2011, p. 69-102.

Crăciunescu 1996: G. Crăciunescu, *Cultura Verbicioara în Județul Mehedinți*, în Drobeta, VII, 1996, p. 35-48.

Crăciunescu 1999: G. Crăciunescu, *La culture Basarabi dans la département de Mehedinți*, în Thraco-Dacica, XX, 1-2, p. 139-149.

Gheorghiu 2005: G. Gheorghiu, *Dacii pe cursul mijlociu al Mureșului (sfârșitul sec. II a. Ch. – începutul sec. II p. Ch.)*, Cluj-Napoca, 2005.

Gherghe 2012: P. Gherghe, *Așezarea și necropola geto-dacică de la Spahii-Câmpul Spahiului, județul Gorj*, Târgu Jiu, 2015.

Glodariu 1974: I. Glodariu, *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, 1974.

Glodariu, Iaroslavschi 1979: I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *Civilizația fierului la daci*, Cluj-Napoca, 1979.

Glodariu 1981: I. Glodariu, *Contribuții la cronologia ceramicii dacice în epoca Latène târzie*, în H. Daicoviciu (coord.), Studii dacice, Cluj-Napoca, 1981, p. 146-165.

Gumă 1979: M. Gumă, *Date noi privind descoperirile hallstattiene de la Gornea*, în Banatica, 5, 1979, p. 115-180.

Gumă 1983: M. Gumă, *Contribuții la cunoașterea culturii Basarabi în Banat*, în Banatica, 7, 1983, p. 65-138.

Gumă 1993: M. Gumă, *Civilizația primei epoci a fierului în sud-vestul României*, București, 1993.

Hänsel 1976: B. Hänsel, *Beiträge zur regionalen und chronologischen Gliederung der älteren Hallstattzeit an der unteren Donau, I-II*, Bonn, 1976.

Lazăr 2005: S. Lazăr, *Cultura Vârtope în Oltenia*, Craiova, 2005.

Leahu 1966: V. Leahu, *Cultura Tei*, București, 1966.

Marinoiu 2004: Vasile Marinoiu, *Romanitatea în nordul Olteniei*, Târgu Jiu, 2004.

Marinoiu et al. 2015: V. Marinoiu, D. Sana, R. Petcu, P. Colțeanu, *Cercetările pentru diagnostic arheologic, desfășurate în lunile noiembrie-decembrie 2014, în perimetrul de construcție a variantelor de ocolire a municipiului Târgu Jiu*, în Litua, XVII, 2015, p. 75-133.

Morintz 1978: S. Morintz, *Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii. I. Epoca bronzului în spațiul carpato-balcanic*, București, 1978.

Nica 1996: M. Nica, *Date noi cu privire la geneza și evoluția culturii Verbicioara*, în Drobeta, VII, 1996, p. 18-34.

Novotná 1980, M. Novotná, *Die Nadeln in der Slowakei*, în PBF, XIII, 6, München, 1980.

Plan 2012: *Planul Local de Dezvoltare Durabilă a Municipiului Târgu-Jiu*, Târgu-Jiu, 2012.

Petre-Govora 1995: Gh. Petre-Govora, *O preistorie a nord-estului Olteniei*, Râmnicu Vâlcea, 1995.

Petrescu-Dîmbovița 1977: M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitele de bronzuri din România*, București, 1977.

Popa, Plantos 2001: C. I. Popa, C. Plantos, *Asupra vaselor ceramice canelate și fațetate din cea de a doua epocă a fierului de pe teritoriul României*, în Apulum, XXXVIII, 2001, p. 107-128.

Rădulescu 1997: V. Rădulescu, *Date arheologice referitoare la așezarea medievală de la Polata, municipiul Târgu Jiu, județul Gorj*, în CA, nr. X, București, 1997, p. 249-254.

Ridiche 2008: F. Ridiche, *Cultura Verbicioara în spațiul carpato-balcanic*, Rezumat la teza de doctorat, Craiova, 2008.

Rustoiu, Egri 2011: A. Rustoiu, M. Egri, *The Celts from the Carpathian Basin Between Continental Traditions and the Fascination of the Mediterranean. A Study of the Danubian Kantharoi/Celții din bazinul carpatic între tradițiile continentale și fascinația Mediteranei. Un studiu privind kantharoi-i danubieni*, Cluj-Napoca, 2011.

Schuster 1996: C. Schuster, *Zu den Hallstattzeitlichen Funden im südlichen Teil Mittelmunteniens*, în *Der Basarabi-Komplex in Mittel-und Südosteuropa*, București, 1996, p. 147-163.

Sîrbu 1979: V. Sîrbu, *Considerații privind importul amforelor elene și elenistice pe teritoriul României*, în Danubius, 89, 1979, p. 123-143.

Sîrbu 1989: V. Sîrbu, A. *Despre semnificația unor gropi din așezări și complexe de cult geto-dacice. B. Noi observații și ipoteze privind riturile, ritualurile și practicile funerare ale geto-dacilor în sec. II î.e.n. - I e.n.*, în CCDJ, 5-7, 1988-1989, p. 65-82.

Șandor-Chicideanu 2003: M. Șandor-Chicideanu, *Cultura Țuto Brdo-Gârla Mare. Contribuții la cunoașterea epocii bronzului la Dunărea Mijlocie și Inferioară*, Cluj-Napoca, 2003.

Ștefulescu 1904: Al. Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, Târgu Jiu, 1904

Țânțăreanu 2009: E. Țânțăreanu, *Observații asupra ceramicii medievale de uz comun de la Zimnicea, jud. Teleorman*, în BMJT, Seria Arheologie, 1, 2009, p. 159-174.

Ursachi 2011: V. Ursachi, *Cetatea dacică de la Răcățău*, în V. Spinei, T. E. Marin (ed.), *Geto-dacii dintre Carpați și Nistru (secolele II a. Chr. – II p. Chr.)*, Iași, 2001, p. 324-385.

Vasić 2003: R. Vasić, *Die Nadeln im Zentralbalkan*, în PBF, XIII, 11, Stuttgart, 2003.

Vulpe 1979: Al. Vulpe, *Cu privire la cronologia grupului cultural Ferigile*, în Danubius, 8-9, 1979, p. 93-123.

Vasiliev 1974: V. Vasiliev, *Câteva observații asupra unui tip de vas asemănător ceștii dacice*, în In memoriam Constantini Daicoviciu, Cluj, 1974, p. 395-399.